Gemeente Amsterdam

Sportaccommodatieplan 2015-2022

Aftrap

Amsterdam wil investeren in sport. Omdat we inzien dat sporten en bewegen van groot belang is voor de inwoners van onze stad. En omdat we zien dat steeds meer Amsterdammers aan het sporten zijn of willen sporten. Hier willen we ruimte aan geven. Dit vraagt om investeringen in de Amsterdamse sportinfrastructuur.

Voor u ligt het sportaccommodatieplan. Een plan waarin staat beschreven waar de gemeente zich in de komende jaren op wil richten als het gaat om sportaccommodaties. In onze visie gaat het dan niet alleen over de sporthallen, zwembaden en sportparken, maar ook om bijvoorbeeld de openbare ruimte. Want steeds meer mensen gebruiken de stad als speelveld. De hele stad wordt gebruikt als sportaccommodatie. Hardlopers rennen door onze talrijke parken en door het Amsterdamse Bos, wielrenners vinden hun weg langs de Amstel en in Noord, bootcamp wordt gegeven van het Amsterdamse Bos tot aan park Frankendael. Maar ook bij urban sports zien we een grote opmars. Op steeds meer plekken zie je free-runners, bmx'ers en worden er activiteiten gehouden zoals obstacle races door de modder of dwars door de stad. En ook het vele water dat Amsterdam rijk is biedt kansen voor verschillende watersporters; van roeiers tot kitesurfers en van kanoërs tot zeilers. En eens per jaar is het centrum van Amsterdam het decor van de Amsterdam Swim Cup dwars door onze historische grachten. Al met al is Amsterdam een stad die uitdaagt tot bewegen, en dat is precies wat we willen. Een bewegende stad.

We kunnen eerlijk zeggen dat het goed gaat met de sport in Amsterdam. Met 40 hockeyvelden, 137 voetbalvelden en 287 tennisbanen zou je denken dat we aan de vraag kunnen voldoen. Maar bij zowel hockey als tennis zien we wachtlijsten. En om deze wachtlijsten weg te werken moeten er op korte termijn maar liefst 13 hockeyvelden bijkomen en zelfs 20 tennisbanen. Tegelijkertijd hebben we te maken met beperkte ruimte in de stad en deze sporten vragen juist veel ruimte. Dit vergt een vernieuwende blik naar alternatieve locaties en creatieve oplossingen.

Het sportaccommodatieplan geeft een overzicht van de kansen om te investeren, maar ook de knelpunten waar de stad tegenaan loopt om ervoor te zorgen dat alle Amsterdammers een leven lang fit kunnen blijven. Als stad willen we graag aan de vraag van de bewoners tegemoet komen, zeker als het gaat om investeringen in de gezondheid en fitheid van de Amsterdammer. Maar er moeten weloverwogen keuzes gemaakt worden. In dit plan staat waar Amsterdam zich de komende jaren hard voor wil maken.

Eric van der Burg
wethouder Sport

BERLIN

Inhoud

Aftrap 3

Managementsamenvatting 6

1 **Investeren in sport** 8

Aanleiding 9

Bestuurlijke en ambtelijke context: herinrichting sport 9

Het sportaccommodatieplan in toekomstperspectief 11

Raakvlakken met andere programma's en beleid 12

De staat van de sport in Amsterdam 16

2 **Ontwikkelingen in de sport** 17

Ruimtelijke en demografische ontwikkelingen 17

Landelijke trends en ontwikkelingen in de sport 18

De sportparticipatie van de Amsterdammer 19

Prognose van de sportparticipatie in Amsterdam 19

Conclusie 20

3 **Speerpunten van beleid** 22

Wegwerken wachtlijsten 22

De stad als speelveld: sportieve openbare ruimte 23

Toegankelijke en bereikbare sportaccommodaties 25

Intensiveren gebruik van accommodaties 25

Het behoud van unieke voorzieningen 26

Duurzame accommodaties 26

Nieuwe sporten en innovatieve concepten 27

4 **Inzicht in de sportinfrastructuur** 28

Buitensport 28

Binnensport 36

Zwembaden 40

Sport in openbare ruimte 41

Unieke voorzieningen 42

Managementsamenvatting

Met dit Sportaccommodatieplan geven we inzicht in de staat van de Amsterdamse sportinfrastructuur en schetsen we een beeld van de verwachte ontwikkeling van de sport in Amsterdam. Het aandeel Amsterdammers dat sport neemt nog steeds toe en ook de bevolking van de stad groeit. Duidelijk is dat het sportlandschap in de stad verandert en dat dat consequenties heeft voor hoe en vooral waar mensen sporten.

De sportaccommodaties in Amsterdam staan er over het algemeen goed bij, maar toch zijn investeringen nodig om mee te kunnen gaan in de groei van het aantal sporters en om in te spelen op die veranderingen. Ook is duidelijk dat niet alles kan en dat bij die investeringen keuzes gemaakt moeten worden.

Met dit Sportaccommodatieplan willen we een basis leggen voor een voor iedereen toegankelijke en bereikbare sportinfrastructuur, die toekomstbestendig en duurzaam is en ruimte biedt voor vernieuwing. Om dit te realiseren zetten we in op de volgende speerpunten:

- We zetten in op het zoveel mogelijk wegwerken van de wachtlijsten in de sport door meer ruimte te creëren voor sport en de bestaande ruimte voor sport beter te benutten. Bij hockey is de doelstelling de realisatie van 10 velden in de komende 4 jaar. Bij tennis willen we, waar mogelijk in samenwerking met particuliere partijen, 20 nieuwe banen realiseren. Voor turnen en vecht- en verdedigingssporten zoeken we naar ruimte in bestaande gymnastieklokalen en sportzalen en maken we deze waar mogelijk geschikt met gerichte investeringen.
- De openbare ruimte is nu al een essentieel onderdeel van onze sportinfrastructuur en het belang van de openbare ruimte voor de sportbeoefening wordt alleen maar groter. We zetten in op het versterken en uitbreiden van het hardloopnetwerk en sluiten daarbij waar mogelijk aan bij de Agenda Groen. We helpen mee openbare plekken in te richten waar gesport kan worden en het areaal aan kleinschalige openbare sportveldjes, onmisbaar voor de buurtsport, uit te breiden. We zoeken hierbij aansluiting bij het gebiedsgericht werken. We investeren ook in urban sports, omdat we vinden dat het hoort bij onze stad. Er moet het hele jaar door een plek zijn voor deze groep – relatief jonge – sporters.
- De sport in Amsterdam moet toegankelijk en bereikbaar zijn. Dit vullen we op meerdere manieren in. We voorzien in een lokaalgericht, kleinschalig en divers netwerk van sportvoorzieningen zodat sport voor iedereen dichtbij is. Sporters met een beperking moeten kunnen sporten zonder drempels. En waar mogelijk ontsluiten we de vaak afgesloten sportvoorzieningen door openbare routes over deze parken aan te leggen en de veiligheid rond deze parken te verbeteren.
- Het gebruik van de bestaande ruimte in de sport willen we zoveel mogelijk intensiveren door dubbelgebruik van voorzieningen te faciliteren en te kiezen voor toplagen die intensiever bespeeld kunnen worden. Daarnaast zoeken we naar integrale oplossingen voor leegstand dan wel onderbezetting van faciliteiten.
- Amsterdam kent een aantal iconen van de sport, zoals het Olympisch Stadion en het Wagener-stadion. Unieke voorzieningen die de sport in de stad maken en kleuren en die, ieder om hun eigen reden, onvervangbaar zijn. Ze horen bij Amsterdam. We zetten ons in voor het behoud van deze voorzieningen en stimuleren het actief gebruik. Hiertoe behoren ook het Centrum voor Topsport en Onderwijs en de Sportas.
- Duurzaamheid is een opgave voor iedereen en dus ook voor de sport. Zeker omdat er bij sportaccommodaties vaak nog veel winst te halen is. Dat geldt zowel voor de gemeentelijke accommodaties als voor de verenigingsaccommodaties. Duurzame sportaccommodaties zijn het uitgangspunt en we zetten erop in om in samenwerking met andere partijen een substantiële bijdrage te leveren aan de duurzaamheidopgave van de gemeente Amsterdam.
- Bij de investeringen in de sportinfrastructuur willen we nadrukkelijk ruimte geven aan vernieuwing en innovatie. Het hoort bij sport en bij een gezonde, diverse en attractieve sportinfrastructuur.

Tot 2018 hebben we € 20 miljoen vrijgemaakt voor investeringen in sportaccommodaties. In het uitvoeringskader Sportaccommodatiefonds beschrijven we de manier waarop we deze middelen willen investeren. Daarbij gaat het zowel om praktische zaken als hoe projectontwikkeling in het nieuwe Amsterdamse stelsel organisatorisch vorm krijgt als om inhoudelijke keuzes die leiden tot prioritering van projecten. De gewenste investeringen tellen namelijk al op tot meer dan € 32 miljoen. Daarbij zijn er op grond van de afschrijvingsregels van de gemeente Amsterdam extra incidentele middelen nodig om projecten te realiseren. Om alle initiatieven te realiseren zou rond de € 50 miljoen aan incidentele middelen nodig zijn.

Gelukkig staan we er niet alleen voor: verenigingen zelf, maar ook andere partijen zijn bereid te investeren in sportvoorzieningen. En ook binnen onze eigen organisatie kan vanuit sport aangesloten worden bij andere beleidsterreinen en programma's en is er ruimte voor cofinanciering. In de uitvoering van onze plannen zoeken we nadrukkelijk deze samenwerking.

De eerste investeringsvoorstellen uit het Sportaccommodatiefonds betreffen grotendeels het realiseren van nieuwe kunstgrasvelden om de wachtlijsten voor hockey weg te werken en de trainingscapaciteit bij voetbal te vergroten. In totaal wordt hiermee door de gemeente een bedrag van ruim € 10 miljoen in de sport geïnvesteerd.

Met het nieuwe Sportaccommodatieplan lopen we vooruit op de herinrichting van de Amsterdamse sportorganisatie. Dit kan omdat we het plan baseren op inhoudelijke uitgangspunten, die we ongeacht de ontwikkeling van de organisatie willen realiseren en omdat investeringen in de sportinfrastructuur niet langer kunnen wachten en nu nodig zijn. Wel is de verwachting dat de herinrichting leidt tot een verandering in taken en bevoegdheden, die consequenties hebben voor planvorming en projectontwikkeling in de sport. Het Sportaccommodatieplan kijkt daarom slechts beperkt vooruit. Dit geeft enerzijds voldoende zekerheid voor projectontwikkeling op korte termijn, terwijl we flexibel om kunnen gaan met organisatorische wijzigingen in de toekomst.

Met het nieuwe Sportaccommodatieplan geven we vorm aan onze ambitie om de doelstellingen van het Sportplan, van het coalitieakkoord én van de hoofdlijnennotitie Sportaccommodaties waar te maken.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding voor dit Sportaccommodatieplan en de context waarbinnen het plan geplaatst moet worden.

De ontwikkelingen in de sport en voor sport relevante ruimtelijke en demografische ontwikkelingen worden geschetst in hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 3 verwoordt de beleidsuitgangspunten van dit Sportaccommodatieplan en geeft daarmee richting aan toekomstige investeringen.

Hoofdstuk 4 tot slot geeft inzicht in het sportaanbod van Amsterdam en de toekomstige behoefte. Het geeft daarmee een nadere onderbouwing voor de beleidsmatige keuzes uit hoofdstuk 3 en laat zien waar kansen zijn om hierin te investeren.

1 Investeren in sport

De stad groeit en mede dankzij de inspanningen gemeentebreed groeit het aantal sporters ook. Investeringen in de sportinfrastructuur zijn de komende jaren nodig om hierop in te kunnen spelen.

In het Coalitieakkoord Amsterdam 2014-2018 spreekt de coalitie haar ambitie uit om te investeren in sport: 'Het belang van sport en bewegen is voor Amsterdam niet te onderschatten. Sporten verbetert de gezondheid en is een belangrijk wapen in de strijd tegen overgewicht. Ook zorgt sport voor een versterking van sociaal contact tussen Amsterdammers en is het een belangrijke vorm van recreatie. Voor jong en oud. Daarnaast zijn met name topsportevenementen een belangrijk visitekaartje voor Amsterdam, en bieden ze ons de kans om ons internationaal te profileren als aantrekkelijke stad. We willen daarom het aanbod van sport en sportvoorzieningen verbeteren. Dat geldt niet alleen voor traditionele sporten, maar juist ook voor nieuwe vormen, die sterk in populariteit toenemen en vragen om andere steun vanuit de gemeente.'

De coalitie wil dit doen door onder andere te investeren in sportaccommodaties:

'We gaan meer geld steken in sportaccommodaties. De eenderderegeling voor de financiering van verenigingsgebouwen, zoals kantines en kleedkamers, wordt uitgebreid. Er komt een sportaccommodatiefonds, waarmee sportvelden, zwembaden en andere terreinen worden gefinancierd. Hierbij gaan we buurtgericht te werk en geven we prioriteit aan delen van de stad waar een tekort aan sportfaciliteiten is, zoals IJburg.'

De doelstelling van het huidige Sportplan 2013-2016 is helder: 'Iedereen een leven lang fit'. Om dit te bereiken moet sport voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn. Dit vraagt om een sportinfrastructuur die hierop inspeelt en die rekening houdt met de behoeften van verschillende groepen Amsterdammers. Dit betekent onder andere dat de Amsterdamse sportinfrastructuur generatieproof moet zijn. Voor groepen die veelal op de eigen woonomgeving aangewezen zijn, met name de jeugd en de 65-plussers vraagt dit om het organiseren van goed sportaanbod dichtbij huis en om goed bereikbare, sociaal veilige en toegankelijke accommodaties. Ook voor sporters met een beperking is goede toegankelijkheid en bereikbaarheid van sportaccommodaties van essentieel belang en zijn soms specifieke aanpassingen nodig.

Dit Sportaccommodatieplan biedt een onderbouwing voor en geeft richting aan de investeringen de komende jaren in de Amsterdamse sportinfrastructuur. Het geeft inzicht in de totale sportinfrastructuur, in de huidige en toekomstige behoefte aan sportvoorzieningen en in ontwikkelingen in de sport en de stad. Het vertaalt dit naar uitgangspunten van beleid en biedt een toetsingskader voor de investeringen.

Niet alles kan, het is onvermijdelijk dat er keuzes gemaakt worden. In dit plan wordt een stedelijke afweging gemaakt, maar is ook aandacht voor de lokale aspecten. De afwegingen zijn stedelijk waar ze stedelijk kunnen zijn, en lokaal waar ze lokaal moeten zijn. Amsterdam kent op dit moment een breed en divers sportaanbod, en een deel van de sportvoorzieningen is van oorsprong verbonden aan een bepaald deel van de stad. In de afweging zal dit meegenomen worden.

Aanleiding

Het laatste Sportaccommodatieplan dateert uit 2006. De basis voor dit Sportaccommodatieplan was het bestuursakkoord sport uit 2003. In dit akkoord werd afgesproken een (regelmatig te actualiseren) accommodatieplan te formuleren waarin wordt vastgelegd 'hoe het aanbod en de spreiding van sportvoorzieningen over de stad kan voldoen aan de behoefte en wensen van de Amsterdamse bevolking'.

In het Sportaccommodatieplan uit 2006 is voor de basissportaccommodaties een vraag- en aanbodanalyse uitgevoerd die resulteerde in een prognose van de benodigde basissportvoorzieningen voor 15 jaar. Het plan richtte zich alleen op de basissportvoorzieningen, maar concludeerde ook dat de totale Amsterdamse sportinfrastructuur veel meer omvat dan de basissportvoorzieningen. Zo verzorgen commerciële aanbieders een belangrijk deel van het totale sportaanbod en zijn de voorzieningen in de openbare ruimte essentieel voor informele sportbeoefening en bewegingsmogelijkheden dicht bij huis. Daarnaast zijn er nog tal van specifieke voorzieningen die weliswaar niet tot de basissportvoorzieningen worden gerekend maar niettemin van groot belang zijn voor de Amsterdamse sportinfrastructuur.

In september 2013 heeft het college van B&W opdracht gegeven een nieuw Sportaccommodatieplan op te stellen. Directe aanleiding waren drie moties[1], onderdeel van de besluitvorming d.d. 15 mei 2013 over de beleidsbrief Sportplan 2013-2016, met betrekking tot de verdeling en beschikbaarheid van sportaccommodaties. De problematiek rond wachtlijsten was uitgangspunt voor de moties.

Eind 2014 heeft het college van B&W de Hoofdlijnennotitie Sportaccommodaties 2015-2018 vastgesteld. De notitie was bedoeld om de raad te informeren over de lijn die het college voor staat bij de investeringen in de sportinfrastructuur en vormt daarmee de basis voor dit Sportaccommodatieplan. De Hoofdlijnennotitie is besproken in de commissie Zorg en Sport op 11 december 2014. De commissie onderschreef de gestelde uitgangspunten.

Bestuurlijke en ambtelijke context: herinrichting sport

In 2014 is een nieuw bestuur gekozen en is de bestuurlijke organisatie in Amsterdam gewijzigd. Het principe van verlengd bestuur is hiervoor de basis. Dat gaat uit van een centraal vastgesteld beleid met kaders voor de uitvoering die waar mogelijk en zinvol gebiedsgericht wordt vormgegeven. De bestuurscommissies van de stadsdelen fungeren hierbij als ogen en oren van de stad. Via gebiedsagenda's en –plannen worden in nauw overleg met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partijen prioriteiten per gebied benoemd en uitgewerkt in uitvoeringsplannen gebaseerd op de couleur locale. Per 1 januari 2015 is ook de ambtelijke organisatie hiertoe gewijzigd. Onderliggende gedachte is dat Amsterdamse ambtenaren niet langer óf voor de centrale stad óf voor stadsdelen werken, maar allemaal voor de gemeente Amsterdam. Er is eenheid in beleid met ruimte voor maatwerk in de uitvoering.

Omdat het adviestraject over de bestuurlijke en ambtelijke organisatie van de sport in Amsterdam op dat moment nog niet rijp was

[1] Moties Verdelingsplan sportvelden, ingediend door Van Roemburg en Ivens, Verdelingsplan zwemwater, ingediend door Poorter, Paternotte, Van Roemburg en Benjamin, Openingstijden zwembaden, ingediend door Paternotte, Van Roemburg, Benjamin, Shahsavari-Jansen en Poorter, Gemeenteblad afd. nr 1, 289, 293 en 296

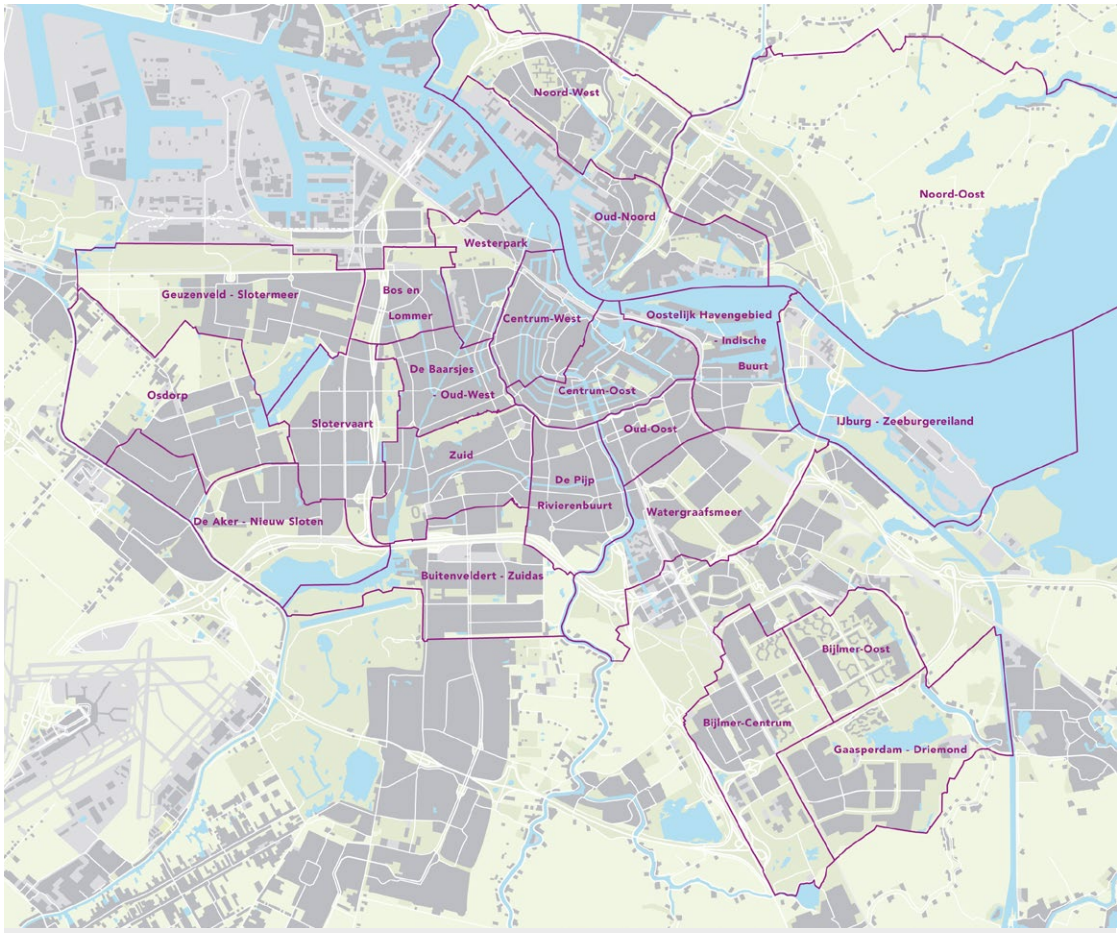

Gebiedsgericht werken

Het Sportaccommodatieplan schetst gemeentebreed de ontwikkelingen en vormt het gemeentebrede beleid voor investeringen in de sportinfrastructuur, maar investeringen landen uiteindelijk altijd in één van de 22 gebieden in de stad. Ingrepen in de sportinfrastructuur van een gebied, bijvoorbeeld de realisatie van een sporthal, of de herinrichting van een sportpark kunnen aanleiding zijn voor nieuwe gebiedsgerichte samenwerkingsvormen tussen scholen, bewonersinitiatieven, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Anderzijds kunnen gebiedsagenda's aanleiding geven om investeringen in de sport naar voren te halen of juist uit te stellen zodat deze beter aansluiten op gebiedsgerichte projecten in de sociaalruimtelijke infrastructuur. In het herinrichtingstraject voor de sport zal deze wisselwerking tussen stedelijk beleid / investeringen en gebiedsagenda's nader moeten worden uitgewerkt en vormgegeven.

voor besluitvorming is sport grotendeels buiten deze reorganisatie gebleven. Tijdens het opstellen van dit sportaccommodatieplan krijgt de invulling van de Herinrichting Sport vorm. Het college is voornemens alle ambtelijke sportcapaciteit, zowel beleid als uitvoering onder te brengen in één Amsterdamse sportorganisatie, waarbij de uitvoering gedeconcentreerd en onder regie van de bestuurscommissies plaatsvindt. De beoogde reorganisatie met bijhorende wijziging in taken en bevoegdheden is gepland per 1 januari 2016.

De organisatie en sturing op sport is altijd sterk verankerd geweest in de stadsdelen. Dit heeft geleid tot een divers sportlandschap, waarbij er tussen stadsdelen flinke verschillen bestaan in aanpak en investeringsniveaus. Dat gaat als gevolg van de voorgenomen reorganisatie veranderen.

De herinrichting van de sport zet in op een eenduidige, transparante, herkenbare en aanspreekbare sportorganisatie, voor zowel burgers, ondernemers als maatschappelijke partners.

Het sportvastgoed maakt onderdeel uit van de herinrichting sport. De belangrijkste beoogde wijzigingen zijn:

- het beleid over het sportvastgoed wordt stedelijk vormgegeven en uitgevoerd
- het gemeentelijk sportvastgoed wordt ondergebracht bij de rve Vastgoed.
  - De rve Sport en Bos is middels portefeuillemanagement opdrachtgever voor de vastgoedportefeuille
  - De rve Sport en Bos is tevens afnemer (huurder) van de totale sportvastgoedportefeuille. Vanuit de rve Sport en Bos worden contracten en verhuur geregeld met verenigingen, onderwijs, ondernemers en maatschappelijke instellingen.

Omdat dit sportaccommodatieplan verschijnt vooruitlopend op de herinrichting van de sport in Amsterdam is het gebaseerd op de taken en bevoegdheden zoals die anno 2015 gelden.

Investeringen in sportvastgoed worden zowel vanuit stadsdelen als vanuit de centrale stad geïnitieerd. Facilitair beheer en de exploitatie valt nu nog onder de bevoegdheid van de stadsdelen.

In de voorgestelde herinrichting gaat dit veranderen. Dan worden middelen en investeringsbesluiten samengebracht in één organisatie en één begroting. Omdat ook de exploitatie en het facilitair beheer vanuit dezelfde organisatie wordt gestuurd ontstaat er meer samenhang tussen investeringen, exploitatie en beoogd dienstverleningsniveau.

Dit accommodatieplan loopt vooruit op de ambitie en intentie om meer samenhang te creëren in het Amsterdams sportbeleid, de sportparticipatie, de gewenste spreiding van sportaccommodaties, en het facilitair beheer en dienstverlening aan burgers, verenigingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Het plan richt zich vooralsnog alleen op de sportinfrastructuur. Dit is nodig omdat het college hier voor de huidige bestuursperiode middelen ter beschikking stelt. De inzet van de middelen moeten passen binnen het langetermijnperspectief voor de sport in Amsterdam. Het sportaccommodatieplan schetst dit perspectief.

Het sportaccommodatieplan in toekomstperspectief

De in dit plan beschreven ontwikkelingen en beleidsmatige uitgangspunten worden vastgesteld voor de periode tot 2022. Dat is mogelijk omdat de beleidsuitgangspunten op inhoudelijke en niet op organisatorische ontwikkelingen zijn gebaseerd. Het staat echter buiten kijf dat de organisatieontwikkeling van invloed is op de uitvoering van dit plan.

Als gevolg van de herinrichting zullen naar verwachting veranderingen optreden in taken

en bevoegdheden. Dit kan gevolgen hebben voor de besluitvorming, de financiële middelen en de financiële stromen voor investeringen in de sport. Ook inhoudelijk kunnen er andere afwegingen worden gemaakt als het beleid rond investeringen meer en beter gekoppeld wordt aan beleidsuitgangspunten voor bijvoorbeeld exploitatie, facilitair beheer en sportparticipatie.

Om meer samenhang te krijgen wordt voorgesteld om het sportaccommodatieplan en de investeringsagenda vanuit het sportaccommodatiefonds te integreren in de toekomstige sportplannen. Daarmee wordt het sportplan in de toekomst een integraal beleidsdocument, waarin beleidsuitgangspunten, middelen en prestaties op sportprogramma's, topsport, facilitair beheer, dienstverlening en sportinfrastructuur in onderlinge samenhang leiden tot een investeringsagenda.

Raakvlakken met andere programma's en beleid

Het beleid voor sportaccommodaties en investeringen in de sportinfrastructuur raken aan andere beleidsterreinen en programma's. Zo ligt een groot deel van de buitensportaccommodaties in de Hoofdgroenstructuur, is er op het gebied van duurzaamheid nog veel winst te halen bij sportaccommodaties en wordt er bij de realisatie van sporthallen al volop samengewerkt met onderwijs. Er is een groeiend besef dat kansen, zowel inhoudelijk als financieel, benut kunnen worden door doelstellingen aan elkaar te koppelen. Concreet wordt die verbinding nu gelegd met de Agenda Duurzaamheid en de Agenda Groen.

Het sluit ook naadloos aan op de ambitie om van Amsterdam een bewegende stad te maken. Het gebrek aan beweging is een van de belangrijkste ziekteoorzaken van de huidige tijd. Bewegen is essentieel voor een goede gezondheid. De inrichting van de stedelijke ruimte kan daar een belangrijke rol in spelen: het kan beweging stimuleren of juist belemmeren. Onderzoek laat zien dat de inrichting van de stedelijke omgeving daadwerkelijk invloed heeft op het beweegpatroon van mensen en dat ruimtelijke ingrepen effectief kunnen zijn. De bewegende stad is een stad die zo is opgezet dat het de gezondheid en activiteiten van de bewoners stimuleert. Het is een stad die iedereen uitnodigt om meer te bewegen en daardoor (langer) fit te blijven. Om

Agenda Groen

De Agenda Groen geeft richting aan de groene ambities voor de stad. Die groene ambities raken ook de sport. In de zoektocht naar balans in het gebruik van de groengebieden en het spreiden van de druk wordt onder andere ingezet op het toegankelijker maken en meer betekenis geven van sportparken. Daarnaast wordt het belang van groen voor de gezondheid onderkend in relatie tot het stimuleren van bewegen. Steeds meer sporters maken gebruik van de groene ruimte, met name de parken. Goede verbindingen in en tussen de groengebieden en voorzieningen die aanzetten tot bewegen kunnen een positieve bijdrage aan de gezondheid van de Amsterdammer leveren.
De Agenda vertaalt dit naar acties en maatregelen die het sportief medegebruik van stadsparken stimuleren, bijdragen aan de aanleg of verbetering van sportveldjes in het groen en sportieve routes in groengebieden, het verbeteren van verbindingen tussen groengebieden voor onder andere sportief gebruik en het toegankelijk maken van sportparken. Hier ligt een directe koppeling met de ambities uit het Sportaccommodatieplan.
De agenda Groen wordt in april 2015 vrijgegeven voor advies vanuit Bestuurscommissies en stakeholders. Naar verwachting wordt de agenda in juni door het college van B&W vastgesteld en na de zomer 2015 aangeboden aan de gemeenteraad. De Agenda Groen vormt de grondslag voor aanvragen voor de Groengelden, waarin door de coalitie € 20 miljoen is vrijgemaakt voor investeringen in de groene ruimte. Co-financiering is uitgangspunt voor de Groengelden.

Agenda Duurzaamheid

De agenda Duurzaamheid (maart 2015) heeft de ambitie dat in 2020 per inwoner 20% meer duurzame energie opgewekt wordt dan in 2013 en dat iedere inwoner in 2020 20% meer energie bespaart. De agenda wil het verduurzamen van sportaccommodaties mogelijk maken. Naast investeringen in duurzaamheid van het Sportaccommodatiefonds wordt onderzocht of cofinanciering van het nog in te stellen duurzaamheidsfonds mogelijk is.
Dat vraagt een inspanning van de gemeente zelf: zij stelt zich tot doel dat in 2025 de CO_2-uitstoot met 45% vermindert ten opzichte van 2012. Bij sporthallen en zwembaden is hier nog veel winst te halen of door sportvelden te voorzien van LED-verlichting.

Ook sportverenigingen kunnen hieraan bijdragen.
Begin 2015 is het project 'Duurzame Amsterdamse Sportverenigingen' gestart. Het doel is om in 2015 ten minste 25% van buitensportverenigingen (=44 verenigingen) met een clubhuis te verduurzamen. Aanpak daarbij is: werven van sportverenigingen, aanbieden van duurzaamheidsscans en faciliteren van kennisopbouw en uitwisseling tussen verenigingen en verenigingen ondersteunen bij het realiseren van energiebesparende maatregelen.
In 3 maanden hebben zich al 41 verenigingen aangemeld, zijn er 36 gescand en is voor 27 verenigingen een rapportage opgemaakt. Vijf verenigingen zijn al gestart met het uitvoeren, van quick wins als het vervangen van de lampen tot de uitvoer van grotere maatregelen als het plaatsen van zonnepanelen.
De eerste resultaten laten zien dat er bij alle clubs veel winst te behalen is op de energierekening (gemiddeld €7.000,- per jaar) en circa de helft hiervan is met quick wins (terugverdientijd < 5 jaar) te realiseren. Grotere maatregelen als het plaatsen van zonnepanelen en/of zonneboiler, het nemen van isolerende maatregelen of het vervangen van de conventionele verlichting in de lichtmasten door LED-verlichting zijn voor veel clubs interessant. Lichtmasten op het veld zijn vaak goed voor meer dan de helft van het totale energiegebruik. De verenigingen betalen de rekening, terwijl de lichtmasten in veel gevallen in bezit en beheer zijn van de gemeente. En is er een groot potentieel voor zonne-energie. Veel daken van clubhuizen zijn geschikt voor het plaatsen van zonnepanelen.
De meeste verenigingen hebben echter niet voldoende in kas om alle geadviseerde besparingsmogelijkheden te realiseren. In het vervolgtraject wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn verenigingen hierbij te faciliteren. Gedacht wordt aan een laagrente lening via het duurzaamheidsfonds speciaal voor sportverenigingen voor grotere energiebesparende maatregelen, het toevoegen van extra duurzaamheidscriteria in de 1/3e-regeling en actief communiceren en doorvertalen van relevante subsidieregelingen van rijk en provincie naar de verenigingen. Of door als gemeente de krachten te bundelen bij het vervangen van sportveldverlichting door LED-verlichting of een gecoördineerde aanpak van het realiseren van zon op het dak.

De "1/3e-regeling"

De Bijzondere Subsidieverordening voor Verenigingsaccommodaties bestaat sinds 1961. In dat jaar werd voor het eerst een krediet beschikbaar gesteld. Het oorspronkelijk doel was veldsportverenigingen in de gelegenheid te stellen een clubhuis of kleedkamer te realiseren. Verenigingen kregen een bouwplicht, maar moesten bouwen op gemeentelijke grond. Vanwege deze constructie was het voor hen niet mogelijk een hypotheek af te sluiten.

Sinds de jaren 70 gaat het niet alleen meer om veld-, maar ook om watersportverenigingen. Later is de aanleg van kunstgrasvelden ook toegevoegd. In 2015 wordt de regeling aangepast aan de nieuwe Algemene subsidieverordening Amsterdam 2013. Het doel is inmiddels het bevorderen van een goede kwaliteit van verenigingsaccommodaties en toebehoren.

Het jaarlijkse budget is circa € 650.000. Vanuit het coalitieakkoord is in 2014 eenmalig € 2.000.000 extra beschikbaar gesteld. Dit omdat er een flink beroep op de regeling wordt gedaan. Vanaf 2011 alleen al zijn er bijna 30 projecten gehonoreerd.

De regeling wordt ook wel de 1/3e-regeling genoemd. Deze naam vindt zijn grondslag in de constructie van de regeling. Deze is als volgt opgebouwd: de sportvereniging betaalt minimaal 1/3e van de investering, 1/3e kan de vereniging met een borgstelling van de gemeente via de Stichting Financiering Bouw Sportaccommodaties (SFBSA) lenen en 1/3e bestaat uit een gemeentelijke subsidie. De maximale bijdrage van de gemeente is € 275.000 per aanvraag.

Kaart met aanvragen 1/3e-regeling

- ✓ gereed
- ! beschikt
- ? in behandeling

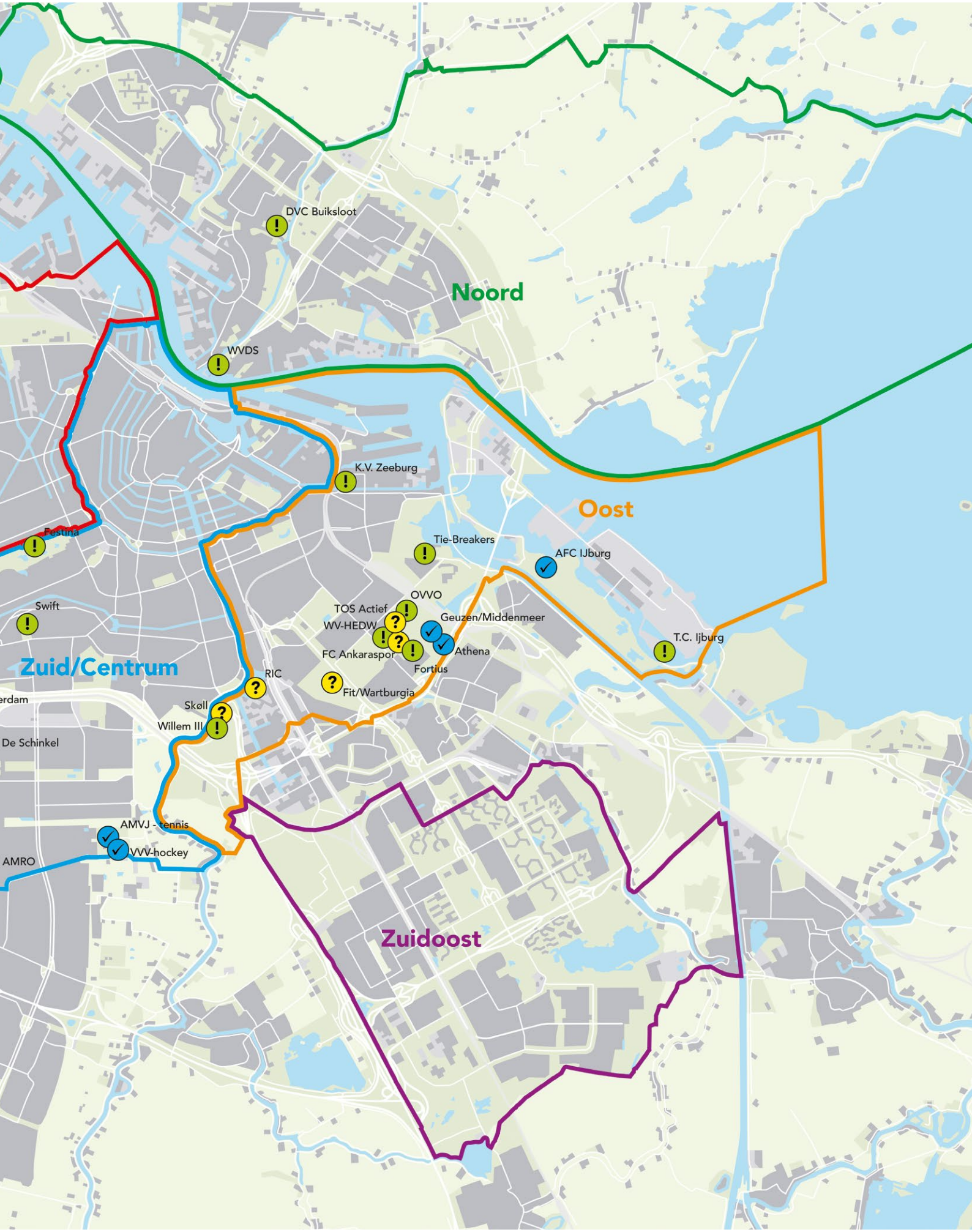
Noord
DVC Buiksloot
WVDS
K.V. Zeeburg
Oost
Tie-Breakers
AFC IJburg
OVVO
TOS Actief
WV-HEDW
Geuzen/Middenmeer
FC Ankaraspor
Athena
Fortius
T.C. Ijburg
Fit/Wartburgia
Festina
Swift
Zuid/Centrum
RIC
Skøll
Willem III
De Schinkel
AMVJ - tennis
VVV-hockey
AMRO
Zuidoost

dit te bereiken moeten gezondheid en bewegen vast onderdeel worden van de inrichting van de stad. Sporten en bewegen moeten een natuurlijk onderdeel worden van de stad en het stedelijk leven. Dat betekent dus ook investeren in bereikbare sportvoorzieningen voor iedereen. Daarbij kan bijvoorbeeld aangesloten worden op de inzet vanuit het programma Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht.

In de gebiedsontwikkeling is de opgave vanuit sport steeds vaker integraal onderdeel van en soms zelfs leidend in de planvorming. Zo vormen sportvoorzieningen het hart van het woongebied Laan van Spartaan en straks ook van de nieuwe Sportheldenbuurt op Zeeburgereiland. Het stimuleren van bewegen en sporten is een van de leidende thema's bij het nieuwe ontwerp van Centrumeiland IJburg. Ook bij andere gebieden in ontwikkeling kan een meer integrale benadering vanuit sport kansen bieden, zoals bij de Zuidas/Sportas, Riekerhaven, sportpark Sloten en op termijn het Marineterrein en De Nieuwe Kern in de gemeente Ouder-Amstel. Het is essentieel dat de hier geschetste ontwikkelingen en bijbehorende ruimtelijke opgave ook vanuit cluster Ruimte en Economie worden opgepakt.

De staat van de sport in Amsterdam

De sportaccommodaties staan er over het algemeen goed bij in Amsterdam. Met het vorige Sportaccommodatieplan is veel geïnvesteerd in de sport: zo zijn bijna alle trainingsvelden bij voetbal omgezet naar kunstgras, zijn op diverse plekken in de stad nieuwe hockeyvelden aangelegd en zijn er nieuwe hallen gerealiseerd. Dankzij de investeringen van de stadsdelen kan er op veel plekken gesport worden in de openbare ruimte, worden steeds meer voorzieningen intensiever gebruikt en is een slag gemaakt in de optimalisatie van de sportparken. Als geen ander weten zij in te spelen op trends als efficiënter gebruik van voorzieningen en het openbaar maken van sportaccommodaties.

Daarnaast heeft de 1/3e regeling zijn succes bewezen. Dankzij de regeling hebben veel verenigingen hun accommodaties kunnen verbeteren. Het onderstreept de belangrijke rol van verenigingen voor de sportinfrastructuur van Amsterdam. En laat zien dat er draagkracht is in de sport en dat er een basis is voor mee-investeren.

2 Ontwikkelingen in de sport

De wereld van de sport verandert: mensen sporten meer en vaak ook op een andere manier dan in het verleden. Naast het nog steeds populaire sporten in verenigingsverband, zien we ook een groeiende groep Amsterdammers die individueel of samen ongeorganiseerd sport. Vaak gebeurt dit in de openbare ruimte of in commerciële accommodaties als fitnesscentra.

Sport wordt steeds meer gezien als onderdeel van een gezonde leefstijl, ter voorkoming van welvaartsziekten als obesitas en suikerziekte, als effectieve aanpak bij sociaal-emotionele problematiek als depressie en eenzaamheid. De enorme populariteit van sport- beweeg- en gezondheidsapps, trackers en hartslagmeters is een goede indicator voor de groeiende aandacht voor sport.

De bijdrage van sport in het behalen van sociale en economische doelstellingen wordt meer en meer onderkend en gewaardeerd. Sport als doel wordt beleidsmatig steeds vaker aangevuld met sport als middel. Sport als middel om mensen te laten participeren, als middel om sociale verbanden in buurten te versterken, als middel om burgerschapsvaardigheden te ontwikkelen, en op een veel hoger schaalniveau als onderdeel van citymarketing.

Sport wordt hiermee meer dan ooit een zichtbaar onderdeel van de stad en het stedelijk leven. En de stad is in trek: het aantal inwoners groeit en naast de traditioneel stedelijk georiënteerde huishoudens kiezen ook steeds meer gezinnen ervoor om in de stad te blijven wonen. Dit zorgt voor een toenemende druk op de ruimte in de stad.

Al deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor het vormgeven en de inrichting van de sport-infrastructuur in Amsterdam. Het gaat daarbij enerzijds om de ruimtelijke claims voor sportfuncties in Amsterdam en anderzijds om slim (mede) gebruik van de stedelijke ruimte voor sport.

Ingrepen in de sportinfrastructuur zijn structureel van aard. Het is daarom nodig om niet alleen te kijken naar het hier en nu, maar deze te bezien in het licht van de toekomstige ontwikkelingen:

- de ruimtelijke en demografische ontwikkelingen van Amsterdam,
- landelijke trends en ontwikkelingen in de sport,
- de huidige en toekomstige sportparticipatie van de Amsterdammer, en
- en de te verwachten ontwikkelingen en veranderingen in de sport.

Ruimtelijke en demografische ontwikkelingen

Amsterdam groeit. De bevolking van Amsterdam is de laatste jaren sterk toegenomen: tussen 2010 en 2015 kwamen er bijna 55.000 inwoners bij. In 2010 is de bevolking zelfs met 12.800 gegroeid, de sterkste toename in zestig jaar.[2] Naar verwachting groeit de bevolking van ca 822.000 in 2015 tot 895.000 in 2025[3], waarbij de sterkste stijging de komende 5 jaar tot 2020 wordt verwacht (bijna 50.000). Stadsdeel Noord (met de ontwikkelingen aan de Noordelijke IJ-oevers en het CAN gebied) en Oost (IJburg en Overamstel) laten met een toename in 10 jaar van respectievelijk 15.000 en 17.000 de grootste groei zien.

Deze bevolkingsgroei is grotendeels het gevolg van natuurlijke aanwas. Opvallend daarbij is dat autochtone gezinnen meer kinderen krijgen (landelijke trend) en dat ze ook langer in de stad blijven wonen. Ook is er nog steeds sprake van een binnenlands en buitenlands migratieover-

[2] Staat van de Stad VI, 2013
[3] Bevolkingsprognose OIS, 2015

schot (vooral overige niet-westerse allochtonen en migranten uit (nieuwe) lidstaten van de EU).

Amsterdam blijft een favoriete vestigingsplaats voor nieuwe stedelingen, zoals studenten en young professionals. Amsterdam kent net als de rest van Nederland ook vergrijzing, al is dit door bovenstaande ontwikkelingen minder sterk dan in de rest van Nederland.

Landelijke trends en ontwikkelingen in de sport

In januari 2015 publiceerde het Sociaal en Cultureel Planbureau de Rapportage Sport 2014[4] met daarin de belangrijkste sportgerelateerde trends en ontwikkelingen in Nederland.
Landelijk gezien zet de groei van de sportdeelname zich door. Fitness en hardlopen zijn de populairste sporten, gevolgd door tennis en zwemmen. De populariteit van zwemmen neemt wel af. Een derde van de bevolking is lid van een vereniging. Vooral een groot aandeel van de jeugd is lid van een sportvereniging en actief in competitieverband. Deze groep maakt vooral gebruik van de gemeentelijke sportaccommodaties.

Opvallend is de toename van de sportdeelname van ouderen (50-79 jaar). Zij maken daarbij vooral gebruik van de openbare ruimte en doen dit vaak door de week en overdag. Dit heeft een lichte verschuiving in het moment van sporten tot gevolg, maar de meeste mensen kiezen er toch nog steeds voor doordeweeks in de avond en in het weekend overdag te sporten.

Niet alleen de ouderen, maar alle volwassenen noemen de openbare ruimte de meest gebruikte sportlocatie. In de steden is dit vaak in de parken. Tijd en de aanwezigheid van sportvoorzieningen zijn een basisvoorwaarde voor sportbeoefening. Het is dan ook van belang, vooral in grote steden, om sportruimte te behouden. Sportaccommodaties zelf worden steeds vaker geclusterd en multifunctioneel ingericht en ingezet.
Nederland kent een goede sportinfrastructuur en er is een hoge tevredenheid over de sport- en beweegmogelijkheden in de buurt.

[4] Rapportage Sport 2014. Sociaal en Cultureel Planbureau, Annet Tiessen-Raaphorst (red.), januari 2015

De sportparticipatie van de Amsterdammer

De Sportmonitor 2013[5] laat zien dat het aandeel sporters in Amsterdam de laatste 4 jaar is toegenomen. Tweederde van de Amsterdammers sport minimaal één keer per maand. Daarbij sport men bij voorkeur in het eigen stadsdeel.

- In alle leeftijdsgroepen wordt meer en frequenter gesport. Jongeren sporten daarbij aanzienlijk meer dan ouderen. De verdeling over de stad is overigens niet gelijk: er is een duidelijk verschil tussen de stadsdelen te zien. In de stadsdelen Zuid, Oost en Centrum is de sportparticipatie het hoogst. In Noord, Zuidoost en Nieuw-West het laagst.
- Ook het aantal sporten dat wordt beoefend is toegenomen, van gemiddeld 2,8 sporten in 2009 naar 3,1 sporten in 2013.
- Er wordt vaker in een sportschool of ongeorganiseerd (zelf of samen met anderen) gesport.
- Vergeleken met de rest van Nederland zijn minder Amsterdammers lid van een vereniging. Voor de groep onder 18 jaar is dit zelfs aanzienlijk lager. Wel zien we dat het sporten in verenigingsverband onder jongeren toeneemt.
- Fitness is nog steeds de meest populaire sport in Amsterdam, gevolgd door hardlopen. Beide sporten hebben de afgelopen jaren veel aan populariteit gewonnen. Voetbal staat samen met zwemmen op de 3e plek. Voor jongens onder de 18 is voetbal de populairste sport.

Prognose van de sportparticipatie in Amsterdam

Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) heeft prognoses gemaakt over de sportparticipatie in Amsterdam tot 2030[6]. De deelname aan sport verandert als gevolg van de veranderende omvang en samenstelling van de bevolking, maar ook door een toenemende of afnemende populariteit van sporten.

OIS heeft drie scenario's uitgewerkt:

- een scenario gebaseerd op de bevolkingsprognose bij een gelijkblijvende sportinteresse,
- een scenario gebaseerd op de bevolkingsprognose met doortrekking van de trends zoals zichtbaar in de Amsterdamse sportmonitor, en
- een scenario gebaseerd op de bevolkingsontwikkeling en de ontwikkeling in ledenaantallen van sportbonden.

Scenario 1, de ontwikkeling van sport bij gelijkblijvende sportinteresse, laat een toename van het aantal Amsterdamse sporters zien van iets meer dan 30.000 in 2030. Vanaf 2018 vlakt de stijging af. Opvallend daarbij is dat in deze raming de toename van het aandeel Amsterdammers dat bij een sportvereniging sport groter is dan van het aantal dat bij een sportschool (of andere commerciële aanbieder) sport. In absolute zin komen er de meeste ongebonden sporters bij. In relatieve zin is de toename van het aantal verenigingsleden het grootst. Dit is te verklaren door de veranderingen in de bevolkingssamenstelling van Amsterdam, die gunstig kunnen uitpakken voor het aantal verenigingsleden.

Er is ook gekeken naar een verdeling over de stadsdelen. Een prognose voor het aantal sporters per stadsdeel is door grote onzekerheidsmarges niet zinvol, maar wel is duidelijk dat de bevolking en het aantal sporters in Noord en Oost sterker groeit dan in de andere stadsdelen. In het onderzoek is per sport gekeken naar de regionale spreiding. Daaruit blijkt dat met name fitness en hardlopen vooral in de eigen woonbuurt worden beoefend. Fietsen, golf en paardensport worden het meest buiten de stad beoefend.

5 'Sportmonitor 2013. Inzicht in het sportgedrag van Amsterdammers', O+S, augustus 2013

6 Prognose sport Amsterdam, O+S, juli 2014

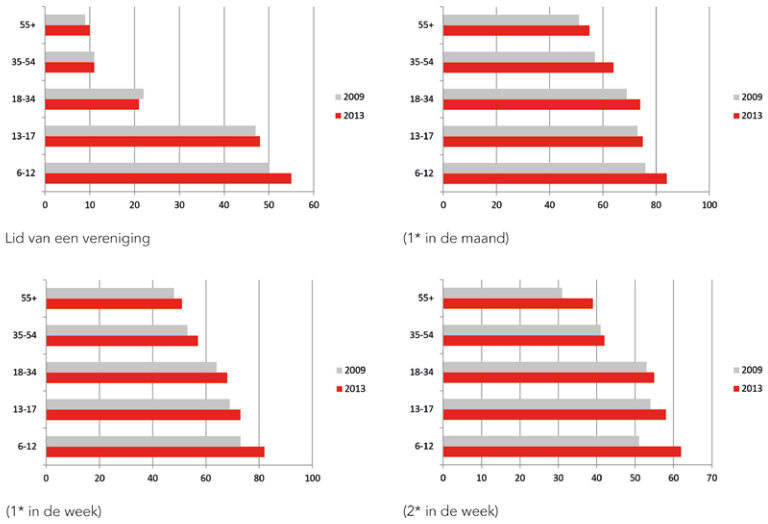

Sportdeelname per leeftijdsgroep

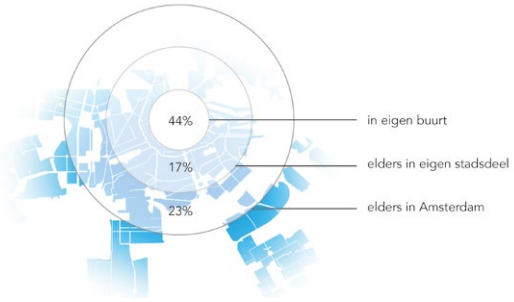

Waar sport men?

Aandeel sporters per stadsdeel

Populairste sporten in Amsterdam

Meest beoefende sport per leeftijdsgroep

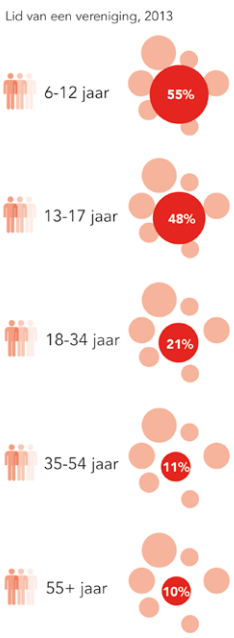

Lid van een vereniging

Sportdeelname in Amsterdam (uit de Sportmonitor 2013)

In scenario 2 wordt rekening gehouden met een verandering in het sportgedrag van Amsterdammers. Het geeft een indicatieve schatting van de richting waarin de sport zich ontwikkeld. Voor een aantal sporten is de groei bij gelijkblijvende sportinteresse afgezet tegen de groei bij een veranderde sportinteresse. De Sportmonitor 2013 laat zien dat sommige sporten aanzienlijk populairder zijn dan 10 jaar geleden. Fitness, hardlopen, wielrennen en hockey hebben aan populariteit gewonnen, terwijl de populariteit van zwemmen juist afneemt. Bij andere sporten is een structurele toename of afname van de populariteit minder evident.

Daar waar scenario 1 op basis van de bevolkingsprognoses voor fitness, hardlopen, hockey en wielrennen een (kleine) toename en bij hardlopen en wielrennen ook weer een afname vanaf 2018 laat zien, laat scenario 2 voor al deze sporten een enorme groei zien, met name in de periode tot 2018. Voor zwemmen is dit precies andersom: scenario 1 geeft een groei aan, terwijl in scenario 2 het aantal zwemmers afneemt.

In scenario 3 is op basis van de ontwikkeling van ledenaantallen een raming gemaakt van het aantal sporters dat een sport in de toekomst beoefent als de toegenomen populariteit doorzet. Het gaat hier om een aantal verenigingssporten. Deze raming laat een grotere stijging van het ledenaantal van veldvoetbal, tennis, hockey en volleybal zien dan scenario 1. Voor handbal geldt dat het ledenaantal juist afneemt in plaats van toeneemt.

OIS heeft tot slot de sporten geclusterd in gebonden sporten, ongebonden sporten, zaalsporten en buitensporten. Daaruit valt af te leiden dat op basis van een veranderde sportinteresse met name het aantal ongebonden sporters exponentieel toeneemt. Een groot deel van deze sporters maakt gebruik van de openbare ruimte. De toename bij zaalsporten is het minst groot.

Conclusie

Het aantal sporters in Amsterdam groeit en blijft groeien, zowel door een toenemende sportparticipatie als door een stijging van het aantal inwoners. Als daarbij de stijgende populariteit en daarmee veranderende sportbehoefte wordt meegenomen, is de verwachte toename van een aantal sporten zoals fitness, hardlopen en hockey nog groter. De prognose laat zien dat de bevolking en het aantal sporters in Noord en Oost sterker groeit dan in de andere stadsdelen.

Het aantal ongeorganiseerde sporters neemt aanzienlijk toe en zij maken in toenemende mate gebruik van de openbare ruimte. Zij doen dit over het algemeen dichtbij huis. Opvallend is dat vooral veel ouderen de openbare ruimte als sportlocatie kiezen. Zij sporten over het algemeen doordeweeks overdag sporten. Een toename van sporters binnen deze groep mede als gevolg van de vergrijzing zal dan ook naar verwachting weinig effect hebben op de bezettingsgraad van sportaccommodaties.

De prognose laat zien dat in tegenstelling tot de ontwikkeling van de laatste jaren het aantal verenigingsleden weer toe zal nemen. Dit wordt veroorzaakt door een verandering in samenstelling van de bevolking in combinatie met een toename van de bevolking.

De sport kent een aantal vaste waarden; traditionele sporten die populair blijven en waar nog steeds een groei in is te zien, maar sport is ook trendgevoelig en er komen steeds nieuwe sporten bij. Ook zijn er traditionele sporten, zoals zwemmen, die door een afnemende populariteit juist onder druk kunnen komen te staan.

De sporter stelt zich steeds meer op als een consument. Men blijft niet meer jarenlang trouw aan 1 sport en 1 vereniging, maar is vrijer in zijn keuze. De sportvraag wordt meer divers.

3 Speerpunten van beleid

Ruimte voor sport staat centraal in dit plan. De ambitie is om meer ruimte voor sport te creëren, meer vierkante meters waarop of waarin gesport kan worden om tegemoet te komen aan de groeiende vraag. Die moet gezocht in een dichtbevolkte stad, waar de druk op de ruimte al groot is en die alleen maar verder toeneemt. En dat terwijl sport als functie vaak veel ruimte vraagt en deze vaak nog eenzijdig gebruikt wordt. Sport verbannen naar de randen van de stad is niet de oplossing en velden aanleggen in drukke stedelijke gebieden zonder na te denken over het gebruik evenmin. Het vraagt een andere benadering van sport in de stad.

Er is in dat opzicht al veel veranderd de laatste jaren. Bij (her)ontwikkeling van gebieden wordt sport niet meer automatisch uitgeplaatst, maar wordt het steeds vaker als onderdeel van de planontwikkeling meegenomen. Ook sportaccommodaties zelf veranderen: zij liggen niet altijd meer als afgesloten eilanden in de stad, maar worden meer en meer verweven met het stedelijk weefsel en opgenomen als onderdeel van de openbare ruimte. Soms noodgedwongen omdat de beperkte ruimte op een plek ertoe dwingt, soms bewust om het gebruik van de accommodaties te intensiveren. Daarnaast wordt de openbare ruimte meer en meer het domein van de sporter. Het ruimtegebruik van sport wordt daarmee steeds diffuser.

Ruimte voor sport creëren gaat niet alleen om nieuwe velden aanleggen en sporthallen bouwen, het gaat ook om het beter benutten van ruimte die er al is of het zoeken van nieuwe mogelijkheden daar waar weinig ruimte voor handen is. Dat vraagt soms om creatieve oplossingen, om samenwerking met andere partijen en om het maken van keuzes en kritisch te zijn op hoe de ruimte gebruikt wordt.

Het sportlandschap verandert en daarmee ook de vraag naar sportvoorzieningen. De investeringen richten zich zowel op de sporten met een stevige traditie in Amsterdam, maar er is ook ruimte voor nieuwe sporten.

Amsterdam wil met de investeringen in de sportinfrastructuur de sport een nieuwe impuls geven en het aanbod van sport en sportvoorzieningen in de stad versterken. Amsterdam streeft daarbij naar een voor iedereen toegankelijke en bereikbare sportinfrastructuur, die toekomstbestendig en duurzaam is en ruimte biedt voor vernieuwing. Om dit te bereiken wordt ingezet op de volgende speerpunten:

Wegwerken wachtlijsten

Een aantal sporten in Amsterdam kent wachtlijsten. Dit geldt met name voor hockey en tennis, maar ook voor bijvoorbeeld voetbal en turnen. Amsterdam wil deze wachtlijsten zoveel mogelijk opheffen. Een van de oorzaken van wachtlijsten is een tekort aan accommodaties of ruimte op accommodaties. Soms zijn er andere oorzaken aan te wijzen, zoals een tekort aan kader, een tekort aan materieel, een selectief aannamebeleid, de populariteit van verenigingen of de wens van een vereniging om niet verder te groeien. Een goede analyse over het ontstaan van wachtlijsten is dus altijd noodzakelijk om de juiste ingrepen te kunnen doen. De beschikbare informatie is nu vaak onvolledig en versnipperd aanwezig. Voorgesteld wordt dit in de toekomst te coördineren vanuit de gemeente om zo een beter inzicht te krijgen in de wachtlijsten.

Bij tennis en hockey is het structurele tekort aan banen en velden evident. Ruimtelijke oplossingen voor dit tekort liggen enerzijds in het

uitbreiden van het sportareaal en anderzijds door het gebruik van het bestaande sportareaal te intensiveren of te transformeren. Daar wordt op ingezet. Investeringen in nieuwe accommodaties kunnen echter niet altijd plaatsvinden waar de druk het hoogst is. De ruimtelijke mogelijkheden en de gewenste spreiding over de stad zullen in de afweging altijd een belangrijke rol spelen. Het uitbreiden van het areaal aan sportvoorzieningen leidt overigens niet altijd tot het opheffen van wachtlijsten. Meer aantrekkelijk aanbod schept immers vaak ook meer vraag en wellicht ook nieuwe wachtlijsten.

De stad als speelveld: sportieve openbare ruimte

Sport in de openbare ruimte wordt steeds belangrijker. Veel sporters sporten buiten de verenigingsstructuur, op eigen tijd en plaats en maken daarbij vaak gebruik van het publieke domein. De Amsterdamse parken en groene routes functioneren als de openbare sportscholen van Amsterdam. Maar ook de directe woonomgeving en de groene buitengebieden zijn onderdeel van het sportareaal in Amsterdam. Veelal gaat het hierbij om sporten als hardlopen en fietsen, maar ook om bijvoorbeeld outdoor fitness, bootcamp, calisthenics en urban sports en de traditioneel populaire sporten als voetbal en tennis. De laatste jaren is, al dan niet in samenwerking met particuliere partijen, veel geïnvesteerd in veldjes, plekken en routes. Een bekend voorbeeld hiervan zijn de Cruyff-courts en Kraijcek-playgrounds.

De openbare ruimte maakt onlosmakelijk onderdeel uit van de sportinfrastructuur in Amsterdam. De inzet is om het sportief (mede) gebruik van openbare ruimten verder uit te breiden en te versterken. Dit hoeft niet altijd gepaard te gaan met extra investeringen. Vaak is het scheppen van de juiste randvoorwaarden (veilig, schoon, bereikbaar en toegankelijk) voldoende. Door slim in te spelen en aan te sluiten bij herinrichtingsprojecten en nieuwbouw kunnen de randvoorwaarden voor sportief (mede) gebruik al in de ontwerpfase worden meegenomen. Hiervoor is het noodzakelijk dat nauw wordt aangesloten bij het gebiedsgericht werken, zodat sport integraal wordt meegenomen in uitvoeringsprojecten en aansluiting vindt bij lokale initiatieven en partijen.

Daarnaast wordt ingezet op het uitbreiden en versterken van het hardloopnetwerk in de stad door nieuwe routes te markeren, missing links in te vullen, knelpunten op te heffen en voorzieningen als bijvoorbeeld lockers toe te voegen. Dit biedt kansen om in te spelen op de enorme groei van de hardloopsport, maar ook om de druk op bestaande routes te verspreiden over de stad. Dit laatste is op sommige plekken al echt een noodzaak.
Het interactief maken van routes en daarbij inspelen op het veelvuldig gebruik van smartphones draagt bij aan de attractiviteit van routes en segmenten. Aan de hand van data uit apps als Strava en Runkeeper wil Amsterdam het daadwerkelijk gebruik van de sportieve routes in

de stad in kaart gebracht worden, zodat investeringen gerichter ingezet kunnen worden.

De ligweides van de buitenzwembaden zoals het Brediusbad en het De Mirandabad en het terrein van de Jaap Edenbaan worden een deel van het jaar niet gebruikt. Door deze geschikt te maken voor openbare sportvoorzieningen kan kostbare ruimte gewonnen worden en het gebruik van deze voorzieningen geïntensiveerd worden.

De voorzieningen voor urban sports nemen een aparte plek in. Deze sporten zijn niet in verenigingsverband georganiseerd, maar haar beoefenaars vormen vaak wel een aparte en hechte community. Urban sports is een verzamelnaam voor een aantal sporten, van skaten tot bmx-en, van boulderen (ongezekerd klimmen) tot free running. Elke sport stelt weer specifieke eisen aan de accommodatie. De bestaande outdoor-voorzieningen in Amsterdam zijn vaak klein en liggen versnipperd in de stad. Een indoor-voorziening is er op dit moment niet. Voor urban sports is de inzet om in overleg met de community zowel een aansprekende indoor- als buitenvoorziening te realiseren, zodat de urban sporters het hele jaar door een plek hebben. Daarnaast wordt ingezet op het versterken van het netwerk van kleinschalige voorzieningen in de buurten.

Toegankelijke en bereikbare sportaccommodaties

Sportaccommodaties moeten voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn. Bereikbaarheid betreft de evenwichtige spreiding van voorzieningen. Het is onmogelijk alle sporten overal aan te bieden, wel streeft Amsterdam ernaar de faciliteiten voor de meest populaire sporten in alle sectoren (windrichtingen) aan te bieden en te ontsluiten.

Voor met name de jeugd en de 65-plussers zijn sportmogelijkheden in de directe woonomgeving belangrijk. Inzet is om voorzieningen als verenigingsgebouwen, buurthuizen, gymnastieklokalen en schoolpleinen zoveel mogelijk te benutten voor lokale en kleinschalige sportactiviteiten. Dit vraagt soms om aanpassingen van deze voorzieningen om ze geschikt te maken voor beoefening van (specifieke) sporten. Ook hier is het van belang om afhankelijk van de behoefte gebiedsgericht maatwerk te leveren, samen te werken met partners uit de buurt en kansen te benutten waar deze zich voordoen.

Toegankelijkheid kent zowel een fysieke als een mentale component. De sportvoorzieningen moeten zowel letterlijk als figuurlijk laagdrempelig zijn. Voor Amsterdammers met een beperking zijn niet alle sportaccommodaties even toegankelijk en geschikt. Drempels, trappen, douche en kleedruimten zorgen er soms voor dat accommodaties niet geschikt zijn voor alle doelgroepen. Bij nieuwbouw is deze toegankelijkheid een voorwaarde bij de investering. Bij bestaande accommodaties kan waar nodig een bijdrage geleverd worden aan specifieke aanpassingen voor Amsterdammers met een beperking. De aanbevelingen uit het rapport Onbeperkt Sportief gelden hierbij als uitgangspunt.

Toegankelijkheid gaat ook om de ligging en de ontsluiting van sportparken. Ze liggen soms excentrisch en nodigen niet uit om binnen te komen. Doel is om de parken zoveel mogelijk openbaar en aantrekkelijk te maken en op te nemen in het stedelijk weefsel. De gebieden krijgen hiermee meer betekenis en zo wordt ook nog eens voor de stad kostbare groene ruimte meer geactiveerd. Concreet betekent dit het vermijden en/of verwijderen van hekken en dichte hagen, het aanleggen van openbare, aantrekkelijke routes over de parken en het openstellen van velden en voorzieningen als kleedkamers voor gebruik door anderen. Mogelijk vraagt dit om aanpassing van de regelgeving. Verder vraagt het om een andere vorm van beheer op de parken.

Intensiveren gebruik van accommodaties

Op een aantal plekken is de laatste jaren geïnvesteerd in het optimaliseren en intensiveren van het gebruik van sportaccommodaties. Toch worden nog veel sportaccommodaties niet optimaal en soms zelf extensief gebruikt. De bezetting op de competitiedagen en trainingsavonden is vaak hoog, terwijl op andere momenten de velden en banen leeg staan. Daarnaast zijn er ook accommodaties waar de druk op de voorzieningen erg hoog is. De druk op de sportvoorzieningen is ongelijk verdeeld over de stad.

Vanuit kostenoogpunt en ruimtegebruik is het noodzakelijk het bestaande sportareaal zo efficiënt mogelijk te gebruiken, zowel op het niveau van de sportaccommodatie als stedelijk gezien. Dit kan onder andere door:

- toplagen om te zetten naar toplagen die intensiever, het hele jaar door en/of door meerdere sporten te bespelen zijn;
- het faciliteren van dubbelgebruik van gebouwde voorzieningen door sportverenigingen, maatschappelijke partners uit de zorg, welzijnswerk, kinderopvang, bewonersinitiatieven etc;
- ruimte te bieden aan andere sporten of varianten van sporten;
- verenigingen met seniorenteams actief te verplaatsen dan wel te verleiden om te verhuizen;

Daarbij moet pro-actief worden ingespeeld op de ruimte die bestemmingsplannen bieden en de daarbij horende wet- en regelgeving. Op stedelijk niveau moet bekeken worden of en in hoeverre hiervoor aanpassingen nodig en mogelijk zijn in de huidige wet- en regelgeving. Er moet geïnvesteerd worden in de aantrekkelijkheid van parken.

Het gaat daarnaast uit van vitale sportverenigingen die durven te kiezen voor een andere benadering, zowel in het toelaten van andere partijen als in het mogelijk anders organiseren van competities en trainingen. Op een aantal

'Spark united', nieuw duurzaam sportverzamelgebouw op sportpark Eendracht.
Ontwerp: LG Ontwerp en Realisatie

plaatsen wordt hier al wel ervaring mee opgedaan.

Het behoud van unieke voorzieningen

Amsterdam kent een aantal bijzondere sportaccommodaties en –plekken die uniek zijn voor Amsterdam en soms zelfs voor heel Nederland. Voorzieningen zoals het Olympisch Stadion, het Wagener-stadion, het Velodrome en de Jaap Eden-baan, maar ook de Sportas en de faciliteiten van het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO). Deze voorzieningen zijn uniek en onvervangbaar vanwege de specifieke faciliteiten (voor topsport), historie, uitstraling en economische betekenis voor de stad Amsterdam. Behoud van deze voorzieningen is dan ook uitgangspunt. Voor deze accommodaties geldt vaak wel dat de exploitatie in vergelijking tot reguliere voorzieningen ingewikkeld en kostbaar is en dat het kwalitatief op orde houden van deze accommodaties gepaard gaat met relatief hoge investeringskosten.

Duurzame accommodaties

Bij bestaande sportvoorzieningen is nog veel winst te halen in het verduurzamen van de accommodaties. De staat van de accommodaties, met name verenigingsgebouwen, is vaak gedateerd en installaties zijn verouderd. Met relatief eenvoudige maatregelen kunnen sportverenigingen hun energiegebruik terugdringen en daarmee veel geld besparen. Op een aantal parken is bijvoorbeeld al geïnvesteerd in LED-verlichting. Dit levert een flinke jaarlijkse besparing op.

Investeren in duurzaamheid is niet het hoofddoel van het Sportaccommodatiefonds, maar duurzame sportaccommodaties zijn wel essentieel voor een gezonde, toekomstbestendige sportinfrastructuur.

Bij de gemeentelijke voorzieningen gelden de eigen doelstellingen uit de Agenda Duurzaamheid. Bij investeringen in nieuwbouw is duurzaam bouwen het uitgangspunt. Bij bestaande verenigingsaccommodaties wordt onderzocht waar winst te halen is en worden de verenigingen zoveel mogelijk ondersteund in het realiseren van

besparende maatregelen. Grote investeringen, zoals de aanschaf van LED-verlichting en/of zonnepanelen, gaan de draag- en organisatiekracht van de meeste verenigingen te boven. Gezamenlijk optrekken met ondersteuning vanuit de gemeente is hier nodig om tot realisatie te komen.

Nieuwe sporten en innovatieve concepten

De sportwereld is voortdurend in beweging en is uitermate gevoelig voor nieuwe ontwikkelingen en trends. Als afgeleide van traditionele sporten ontstaan nieuwe vormen, zoals bijvoorbeeld het 'wandelvoetbal', dat beter aansluit bij de mogelijkheden van bepaalde doelgroepen, of juist de snelle, attractieve, kleinschalige varianten als streetball, het 3x3 basketbal, of five-a-side-football, waarvan de veldjes zowel voor snelle varianten van hockey als voetbal gebruikt kunnen worden. Binnen bestaande sporten worden spelregels aangepast om attractief te blijven, zoals de recente verkleining van de velden van korfbal. Er ontstaan mengvormen van sporten, zoals bijvoorbeeld Padel, een combinatie van tennis en squash. In het buitenland populaire, maar hier nog relatief onbekende sporten zoals rollerderby en lacrosse veroveren een plek. Nieuwe sporten worden bedacht. Sommige van deze sporten verdwijnen net zo snel als ze gekomen zijn, andere veroveren hun plek.

Bij een gezonde sportinfrastructuur hoort ruimte voor innovatie en flexibiliteit. Het vraagt ook om fysieke ruimte in de stad voor deze nieuwe vormen van sport. Dit kan zijn als onderdeel van bestaande sportaccommodaties of nieuwe plekken. Daarbij dragen de kleinschaligheid en het vaak intensieve en multifunctionele gebruik van de voorzieningen en de attractiviteitswaarde van de sporten bij aan een verbreding en versterking sportinfrastructuur van Amsterdam.

4 Inzicht in de sportinfrastructuur

In dit hoofdstuk wordt de accommodatiebehoefte verder uitgewerkt per accommodatietype en sport en voor zover mogelijk gekwantificeerd. Waar nodig wordt dit vervolgens concreet vertaald naar mogelijke investeringen.

Dit is gedaan voor de buitensportaccommodaties, de binnensportaccommodaties, de zwembaden, de watersportvoorzieningen, de sportvoorzieningen in de openbare ruimte en de unieke sportvoorzieningen. Commerciële sportvoorzieningen als fitnesscentra en sportscholen vormen een belangrijk onderdeel van de sportinfrastructuur in Amsterdam, maar zijn hier niet meegenomen.

Net als in het Sportaccommodatieplan 2006 is gekozen voor een benadering in sectoren. Er wordt wel een iets andere indeling aangehouden: daar waar in het plan van 2006 stadsdeel Centrum opgesplitst werd in een oostelijk, zuidelijk en westelijk deel is hier gekozen voor het samenvoegen van stadsdeel Centrum en stadsdeel Zuid in de sector Zuid. Reden hiervoor is dat deze indeling ook wordt aangehouden bij de herinrichting sport. Sector West bestaat uit stadsdeel West en stadsdeel Nieuw-West. De sectoren Noord, Oost en Zuidoost komen overeen met de respectievelijke stadsdelen.

De behoefteramingen en prognoses in dit hoofdstuk wijken op sommige plaatsen iets af van die in de Hoofdlijnennotitie van eind 2014. Dit komt omdat in de berekeningen is uitgegaan van de meest actuele bevolkingsprognoses, de meest recente ontwikkelingen in de sport zijn meegenomen (bijvoorbeeld nieuwe velden die zijn toegevoegd) en de nieuwe indeling in sectoren ook een iets andere verdeling oplevert. Het beeld blijft over het algemeen hetzelfde. Het ramen van de behoefte en doorrekenen naar de toekomst geeft een beeld, maar is geen exacte wetenschap. Het is dan ook van belang om goed de vinger aan de pols te houden en vraag en aanbod jaarlijks te monitoren.

Buitensport

In Amsterdam zijn in totaal 36 sportparken en 26 tennisparken. Er wordt in totaal op 224 velden gesport en op 238 buitenbanen getennist. De parken bieden niet alleen ruimte aan veldsporten, maar ook bijvoorbeeld aan atletiek, wielrennen en golf. Er zijn in Amsterdam in totaal 5 atletiekbanen, waarvan er 4 in een sportpark liggen. Er zijn 2 wielercircuits in Amsterdam, op sportpark Sloten-Oost en op sportpark De Weeren. En op een aantal parken wordt overdag gegolft.

De parken verschillen enorm in grootte: Ookmeer, Middenmeer en Sportpark Amsterdamse Bos hebben alle drie meer dan 20 velden, terwijl Durgerdam en Parkschouwburg slechts 1 of 2 velden hebben. Ook in het aanbod per sector zijn grote verschillen: West heeft het grootste areaal aan sportparken en velden met 11 parken en 72 velden, Zuidoost het kleinste met 4 parken en 12 velden. De druk op een groot deel parken in Zuid en Oost is groot, terwijl West en Noord te maken hebben met onderbezetting op de parken en om die reden is een deel daar al afgestoten.

Voetbal, hockey en tennis zijn verreweg de grootste sporten in Amsterdam en ook de sporten die de meeste ruimte vragen. Deze sporten worden in deze paragraaf apart besproken. De overige sporten worden kort belicht.

Hockey

Kerngegevens

- aanwezig in sector Oost, Noord, West en Zuid; hockey is niet vertegenwoordigd in Zuidoost
- in totaal 40 velden, waarvan 35 kunstgras en 5 gras
- verspreid over 7 parken
- sterke concentratie van de accommodaties in Zuid: 25 van de 40 velden liggen in de sector Zuid
- het Wagener-stadion in het Amsterdamse Bos is een A-locatie
- in totaal 10 verenigingen
- ca 13.500 leden

Amsterdam kent in totaal tien hockeyverenigingen, in ledental variërend van 700 tot 2300 leden. In totaal zijn er ruim 13.500 leden in Amsterdam, waarvan er bijna 12.000 in Amsterdam zelf wonen. Er is een sterke concentratie van hockey in Zuid, met een grote voorziening op Het Loopveld en onder andere drie grote verenigingen in het Amsterdamse Bos en het Wagener-stadion als A-locatie voor de sport. De laatste jaren ontwikkelt hockey zich ook sterk in de sector Oost en West met de verenigingen HC Athena, AHC IJburg en AMHC Westerpark.

Bijna alle clubs in Amsterdam hebben ofwel een wachtlijst of geen ruimte om nieuwe leden aan te nemen. Deels is dit te wijten aan te weinig capaciteit, maar soms ook liggen er andere oorzaken aan ten grondslag: populariteit van de club, een fifty-fifty-beleid (wachtlijst specifiek voor meisjes, terwijl jongens wel welkom zijn) of de grootte van de club. Wachtlijsten worden soms opgelost door competities op te zetten voor de jeugd buiten de reguliere competitie om (IJburg) of door het organiseren van sportstimuleringsactiviteiten in de buurt.

Bij hockey werd in het Sportaccommodatieplan 2006 een tekort aan velden geconstateerd. Hierbij werd uitgegaan van een gematigde groei van de sport. Volgens de berekening liep het tekort op tot 14 velden in 2020. Sinds 2006 zijn er 11 nieuwe kunstgrasvelden aangelegd (deels omzetting van gras naar kunstgras en deels realisatie van nieuwe velden). Ondanks dat is het tekort niet afgenomen. Er is op dit moment een tekort van 13 velden. Uitgaande van een toename van de bevolking en een verdergaande groei van de sport is de verwachting dat dit in 2020 en 2025 verder oploopt naar respectievelijk 20 en 24 velden.

De grootste concentratie aan velden is op dit moment in Zuid. Het tekort is daar ook het grootst. De ruimte om uit te breiden is hier echter beperkt. Gezien de populariteit van hockey bij de bevolking zijn er vooral groeimogelijkheden in West en Oost en is extra ruimte nodig om dit te faciliteren.

De behoefte aan nieuwe velden is groot: het huidige tekort wordt berekend op 13 velden. Het is niet waarschijnlijk deze de komende 4 jaar allemaal te realiseren. Inzet is wel om hier een aanzienlijk deel van te realiseren (10 velden). Het realiseren van extra velden vraagt soms om een reorganisatie van een park met mogelijk verplaatsing van andere gebruikers of een verbetering van de bereikbaarheid en toegankelijkheid. Dit vraagt additionele investeringen.

Er kan (beperkt) ruimte gevonden worden bij bestaande verenigingen. De meest concrete ontwikkeling op dit moment is de uitbreiding en afronding van het sportpark IJburg met een extra kunstgrasveld voor de hockeyvereniging IJburg.

Mogelijke uitbreiding kan gerealiseerd worden bij HC Athena, maar dit heeft wel als consequentie dat er een herschikking van verenigingen nodig is. Bij AMHC Westerpark is mogelijk nog ruimte voor 1 à 2 velden. Ook hier is een reorganisatie op het park zelf nodig. Xenios heeft zijn grenzen bereikt op de huidige accommodatie, maar sportpark Sloten biedt nog wel ruimte voor uitbreiding. Dit vraagt wel om een goede aansluiting tussen de sportparken en hiervoor is een nieuwe ingang aan de achterzijde nodig bij Sportpark Sloten. Daarbij moet rekening gehouden worden met de wielercircuit. Een verplaatsing van Xenios in zijn geheel naar sportpark Sloten behoort tot de mogelijkheden. Bij FIT in Noord lijkt er ruimte om een voetbaltrainingsveld om te zetten naar een extra kunstgrasveld voor de hockeyclub.

Toegankelijkheid en bereikbaarheid van het park zijn hier aandachtspunten.

Op sportpark Het Amsterdamse Bos wordt de mogelijkheid onderzocht om de voetbalvereniging te verplaatsen en de twee voetbalvelden om te zetten naar hockey. Het medegebruik van deze velden door de cricketsport lijkt omzetting naar kunstgras vooralsnog niet mogelijk te maken. Het aanleggen van multifunctioneel kunstgras kan hier een oplossing voor zijn. De verdere uitbreidingsmogelijkheden van de huidige hockeyverenigingen zijn beperkt: het ontbreekt simpelweg aan ruimte voor uitbreiding.

Om een substantiële toevoeging van velden te kunnen realiseren en tegelijkertijd meer spreiding in hockeyvoorzieningen te realiseren bieden alternatieve locaties mogelijkheden. Riekerhaven kan deze ruimte bieden. Dat geldt ook voor sportpark Ookmeer, waar een overcapaciteit aan velden is en waar een koppeling gelegd kan worden met de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (HvA/ALO).

Hockey ontbreekt op dit moment in Zuidoost. Er wordt gehockeyd op een aantal Cruyff-courts, maar het ontbreekt aan structureel aanbod. Toevoeging van 1 (of meer) hockeyvelden kan hier een impuls aan geven. Een optie is de omzetting van sportpark Strandvliet in Zuidoost naar hockey, dat substantieel ruimte kan bieden aan een nieuwe club of wellicht een dependance van een bestaande club uit Amsterdam. Voorwaarde is dan wel de herplaatsing van een voetbalvereniging met als risico dat het aantal voetbalvelden in de stadssector Zuidoost in relatie tot het aantal inwoners te weinig wordt. Op al deze locaties is ruimte voor 4 hockeyvelden. Voorwaarde hiervoor is dat er een initiatief van een nieuwe (of

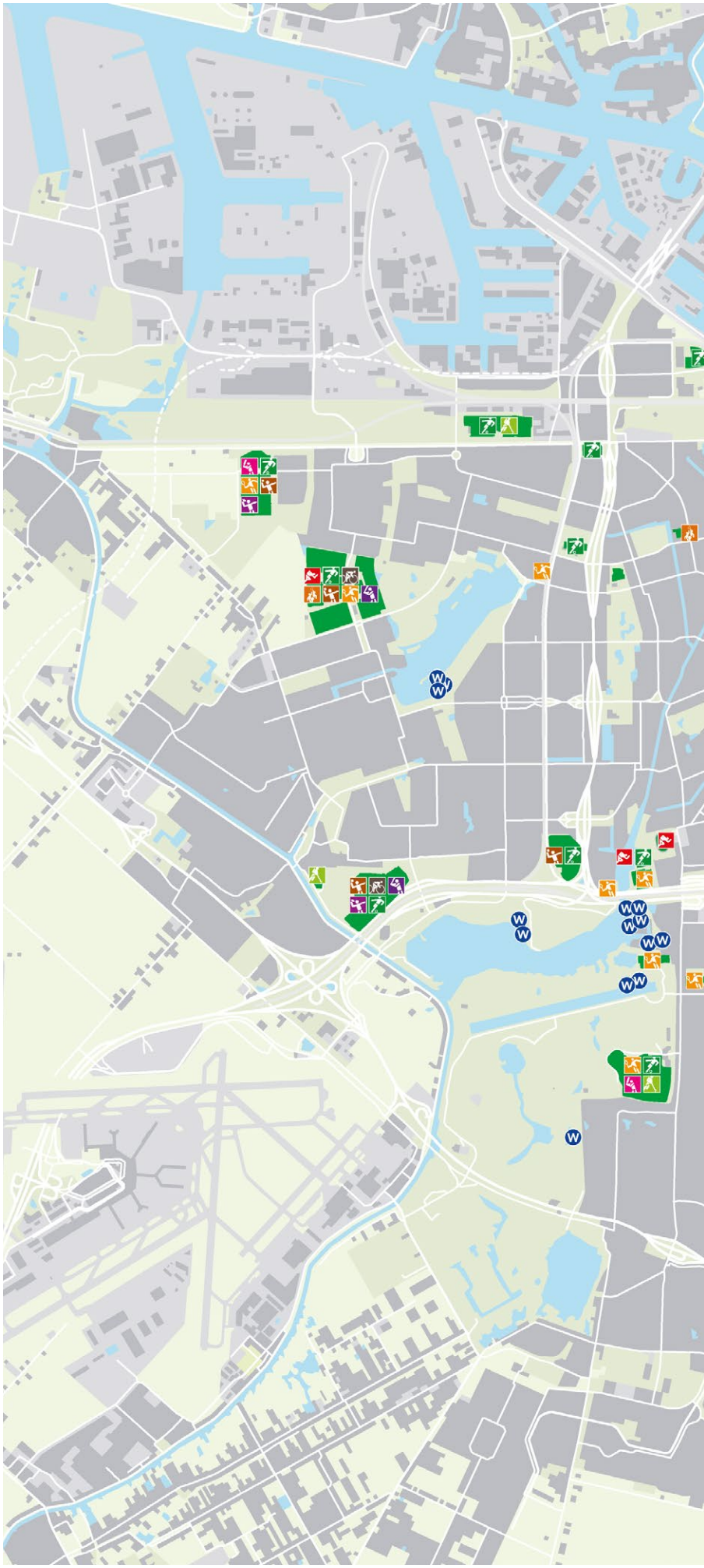

Buitensport

- voetbal
- honkbal/softbal
- hockey
- cricket
- tennis
- wielrennen
- atletiek
- handbal
- rugby/american football
- watersport

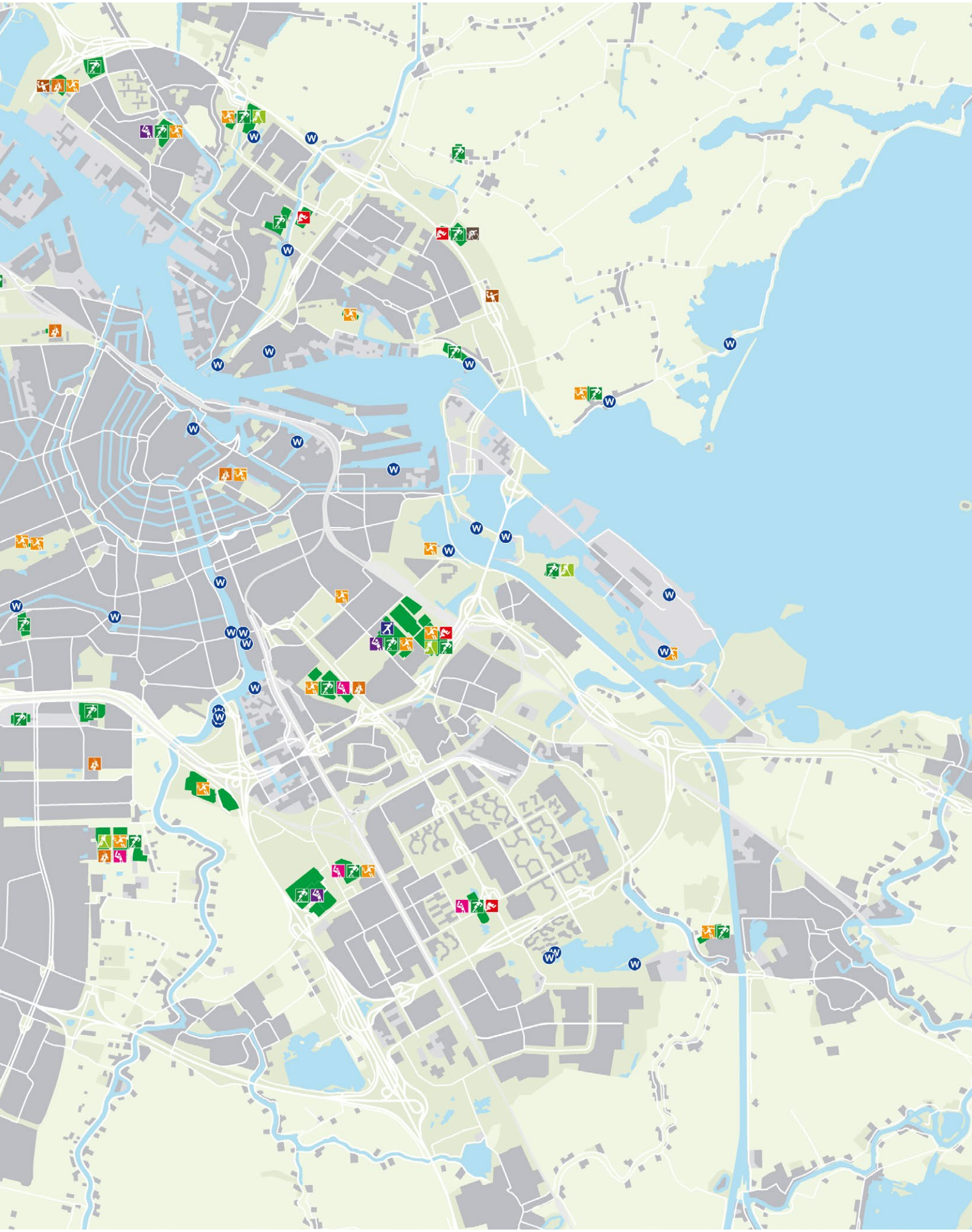

bestaande) club is en dat er alternatieve locaties voor huidige gebruikers zijn.

Hockey is bij uitstek een sport die zich over de gemeentegrenzen beweegt. Een deel van de leden van de Amsterdamse verenigingen komt uit de randgemeenten. Sport stopt niet bij de grens van de gemeente. Dit biedt wellicht kansen. Amsterdam kan voor de opvang van capaciteit ook aansluiten bij ontwikkelingen in de regio. Zo is er in Diemen een initiatief voor een hockeyvereniging en bij de hockeyclub in Abcoude vindt uitbreiding met een kunstgrasveld plaats.

Tennis

Kerngegevens

- aanwezig in alle sectoren
- in totaal 287 banen, waarvan 238 buitenbanen op verschillende ondergronden en 49 binnenbanen
- verspreid over 26 parken, waarvan 16 gemeentelijke parken en 10 parken in particuliere handen
- sterke concentratie van de accommodaties in Zuid: ongeveer de helft van alle buiten- en binnenbanen ligt in sector Zuid
- in totaal 34 verenigingen
- ca 19.500 leden

In het Sportaccommodatieplan 2006 werd al een groot tekort aan tennisbanen geconstateerd. De situatie is sindsdien niet verbeterd, maar juist verslechterd door het wegvallen van bestaande accommodaties en het niet doorgaan van geplande toevoegingen. Daarnaast is het aantal leden van tennisverenigingen in Amsterdam in vijf jaar gestegen van 16.800 in 2008 tot 19.500 in 2013. Een stijging van 15 procent in vijf jaar.

Bij het bepalen van de behoefte is uitgegaan van een norm voor aantal inwoners per tennisbaan. Hierbij is 1 tennisbaan per 2900 inwoners gemiddeld voor Amsterdam aangehouden. Dit wijkt af van de landelijke norm van 1 op 2500[7]. De achterliggende gedachte is dat de populariteit van de sport enorm verschilt per stadssector, met Zuid en Zuidoost als twee uitersten. Op basis van deze behoefteraming is vast te stellen dat er nu al een tekort van 46 banen is en dat dit oploopt tot 62 banen in 2020 en 71 banen in 2025.

Noord kent op dit moment een overschot aan banen, Oost voorziet in de behoefte en Zuidoost heeft een klein tekort. West en Zuid kennen op dit moment een tekort aan tennisbanen, waarbij aangetekend moet worden dat Zuid op dit moment bijna 4 keer zo veel banen heeft als West (118 om 29). Nieuwe ruimte voor tennisbanen moet bij voorkeur in de sector West gezocht worden. Deze conclusie wordt gedeeld door de Koninklijke Nederlandse Lawn en Tennisbond (KNLTB).

Om een deel van het tekort op te lossen moeten nieuwe banen gerealiseerd worden. De inzet voor de komende 4 jaar is de realisatie van minimaal 20 banen. Banen die het jaar rond bespeeld kunnen worden is uitgangspunt bij de realisatie van nieuwe banen. Daarnaast kan het speelseizoen verlengd worden door op een aantal plekken in de stad gravelbanen om te zetten naar all weather-banen.

Het voorstel is in eerste instantie te zoeken naar een locatie in de ringzone West. Riekerhaven is hierbij een voor de hand liggende locatie, als onderdeel van de gebiedsontwikkeling. Locaties in of in de buurt van het Rembrandtpark, het Gerbrandypark of het Westerpark zijn interessante alternatieve locaties, mits hier ruimte te vinden is en het past binnen de ontwikkelingen op deze locaties en de groene bestemming van deze gebieden. Het omzetten van het overschot aan voetbalvelden in West (buiten de ring) naar tennisbanen is een andere optie. Een andere ontwikkeling is het vrijkomen van het Marineterrein. Hier liggen twee tennisbanen, die nu nog niet openbaar toegankelijk zijn. Het openstellen van dit terrein biedt kansen voor extra ruimte voor tennis in een deel van de stad waar de ruimte voor sport al schaars is.

Tennis is bij uitstek een sport die commercieel te exploiteren is. Niet voor niks is een deel van de tennisparken in Amsterdam in particuliere handen. Relevante vraag bij de ontwikkeling van nieuwe tennisbanen is dan ook of dit aan de markt moet worden overgelaten of dat de gemeente daar zelf een rol in neemt door bij te dragen in de investering en bijvoorbeeld de exploitatie over te dragen aan een vereniging zoals bijvoorbeeld op IJburg is gebeurd. Meer verenigingen exploiteren zelf al de accommodaties of willen dit ter hand nemen. Gezien het huidige

[7] Dit is de norm die de KNLTB hanteert

tekort en de druk bij een aantal verenigingen lijkt een investering vanuit de gemeente wel nodig om de sport een impuls te geven en een substantiële voorziening te realiseren, maar dat betekent niet dat er geen ruimte is voor goede initiatieven vanuit de markt. Betaalbaarheid van de voorzieningen en ruimte voor verenigingsactiviteiten zijn aandachtspunten.

Voetbal

Kerngegevens

- aanwezig in alle sectoren
- in totaal 137 velden, waarvan 72 gras, 64 kunstgras en 1 wedstrijd en trainingsveld (wetra)
- verspreid over 26 parken
- ca 60% van de velden ligt in sector Oost en West: in totaal 43 velden in West en 40 in Oost; Zuidoost heeft de minste velden (8 in totaal)
- in totaal 61 verenigingen
- ca 24.500 leden

In Amsterdam was het aantal actieve voetballers jarenlang stabiel: rond de 24.500. Sinds 2005 waren er wel verschuivingen te zien per stadssector: het aantal actieve voetballers in Oost en Zuid neemt toe, terwijl deze in West (buiten de ring) en Noord juist afneemt. Het totaal aantal voetbalclubs in Amsterdam is afgenomen tot circa 60, waarvan ongeveer een kwart van de verenigingen (14) minder dan 10 teams heeft. Toch zijn er groeimogelijkheden voor voetbal. Met name vrouwenvoetbal en het jeugdvoetbal groeien of hebben de potentie om te groeien.

Dat laten de meest recente cijfers ook zien. Het aantal veldvoetbalteams in Amsterdam is in seizoen 2014 – 2015 namelijk fors gestegen ten opzichte van het vorig seizoen. Er zijn 65 competitieteams bijgekomen. Het gaat hierbij om zowel 7- als 11-elftallen. Op dit moment zijn er 1605 competitieteams in Amsterdam. Opvallend is de grote groei bij het seniorenvoetbal. Eén van de redenen hiervoor kan zijn de groei van het aantal damesteams, maar zeker ook de opkomst van 7 x 7 bij zowel heren als dames. De aanleg van kunstgrasvelden zal ook invloed hebben op de toegenomen populariteit.

De ingezette groei bij het pupillenvoetbal (6 tot 12 jaar) gaat onverminderd door. Het aantal basisschoolkinderen dat voor voetbal kiest is sinds er gemeten wordt (1978) met 700 teams nog nooit zo hoog geweest. De groei van het pupillenvoetbal zet zich flink door bij de B/C-junioren (12- 14 jaar). De toename van het aantal teams is niet direct toe te wijzen aan een stadssector maar overal in de stad te zien. De stijging van het aantal teams heeft uiteraard ook invloed op gebruik van de voetbalvelden.

De clubs in Noord, West (buiten de ring) en Zuidoost bieden op dit moment voldoende mogelijkheden en hebben geen wachtlijsten. In West en Zuidoost is zelfs een overschot aan velden. Noord heeft dit overschot door actief ingrijpen weggewerkt. De clubs in West (binnen de ring), Oost en Zuid kunnen maar beperkt leden opnemen, voor een groot deel veroorzaakt door een gebrek aan ruimte.

In het Sportaccommodatieplan 2006 werd berekend dat er een overschot aan velden was. In 2020 zou dit ten opzichte van 2005 een overschot van 58 velden zou zijn. Daarin werd meegenomen dat het overschot verder toe zou nemen door de realisatie van meer kunstgrasvelden. Die velden hebben een grotere bespelingscapaciteit en kunnen ook ingezet worden als trainingsveld. Sinds 2005 heeft er inmiddels een enorme verschuiving plaatsgevonden tussen gras- en kunstgrasvelden. Waren er in 2005 nog 14 kunstgrasvelden, 148 competitiegrasvelden en 28 trainingsvelden; in 2015 zijn er 64 kunstgrasvelden, 72 competitiegrasvelden en 1 wetra-veld.

Op dit moment is er nog steeds een overschot aan voetbalvelden, maar minder dan bij het Sportaccommodatieplan van 2006. Er is nu een overschot van 17 velden. In 2020 loopt dit terug naar 11, in 2025 naar 10. Vooral West (buiten de ring) kent een overschot, terwijl Oost en Zuid een klein tekort hebben.

Ondanks een overschot in heel Amsterdam is op een aantal plekken in de stad (Zuid, Oost (IJburg) en West (binnen de ring)) behoefte aan vergroting van de capaciteit. Zeer concreet is de vergroting van de capaciteit in Oost, met de afronding van sportpark IJburg en de ontwikkeling van het Zeeburgereiland. Op sportpark IJburg wordt 1 extra veld toegevoegd. Uitgangspunt op het Zeeburgereiland is de realisatie van 2 velden. Voor het ingeplande 3e veld wordt een andere

invulling voorgesteld (urban sports). Noord kan bij eventuele groei extra capaciteit realiseren door de omzetting van natuurgras naar kunstgras. Het vinden van oplossingen is afhankelijk van de situatie ter plaatse. Het verplaatsen van clubs om de druk te verspreiden en het gebruik van parken te optimaliseren naar West (buiten de ring) en Zuidoost is wellicht ook een oplossing. Dit is geen optie voor jeugdteams, maar alleen voor voetbalverenigingen met alleen seniorenteams.

Overige sporten

De Amsterdamse sportparken bieden naast voetbal en hockey onderdak aan een grote verscheidenheid aan sporten. Voor wat betreft de veldsporten gaat het hier om handbal, korfbal, honk- en softbal, rugby, American Football en cricket. Daarnaast bieden de sportparken nog onderdak aan onder meer atletiek, beachvolleybal, golf, wielrennen, bmx, de handboogsport, lacrosse en frisbee en worden ze ook gebruikt voor schoolsport en buurtsport. De accommodaties van deze sporten staan er in het algemeen goed voor en bieden voldoende ruimte. De verwachting is ook niet dat deze sporten enorm zullen groeien. Bij atletiek kan dit wellicht als gevolg van de EK Atletiek in 2016 wel gaan gebeuren, maar Amsterdam is goed voorzien met 5 atletiekbanen in alle sectoren.

Sinds het vorige Sportaccommodatieplan is geïnvesteerd in een aantal accommodaties en heeft zich een aantal wijzigingen voorgedaan, mede als gevolg van de optimalisatie van een aantal parken. Vooralsnog is de conclusie dat ten aanzien van deze sporten geen reden voor verandering is en/of grote aanpassingen nodig zijn. Op kleinere schaal is dit wel mogelijk al dan niet in samenhang met aanpassingen voor andere sporten of als onderdeel van een bredere ontwikkeling van een gebied.

In cijfers uitgedrukt staan de verschillende sporten er op dit moment als volgt voor:

Korfbal (buiten) in Amsterdam

- aanwezig in sector Oost, Noord, West en Zuid; korfbal is niet vertegenwoordigd in Zuidoost
- in totaal 12 kunstgrasvelden
- verspreid over 8 parken
- de helft van het totale aantal korfbalvelden ligt in West
- combinatie met tennisvelden
- in totaal 10 verenigingen
- ca 1.000 leden (zowel binnen- als buiten)

Handbal (buiten) in Amsterdam

- alleen in sector Noord en West aanwezig
- in totaal 9 asfaltvelden
- verspreid over 6 parken
- 6 van de 9 velden liggen in West
- in totaal 6 verenigingen
- ca 780 leden (zowel binnen- als buiten)

Honk- en softbal in Amsterdam

- aanwezig in sector Oost, Noord, West en Zuidoost; honk- en softbal zijn niet vertegenwoordigd in Zuid
- in totaal 6 honk- en softbal-velden
- verspreid over 5 parken
- de helft van de velden ligt in West
- accommodatie van Pirates op Ookmeer is een A-locatie voor softbal
- in totaal 6 verenigingen
- ca 1000 leden

Rugby in Amsterdam

- alleen aanwezig in sector West
- in totaal 3 velden
- gesitueerd op sportpark de Eendracht
- tevens het onderkomen van het Nationale Rugby Centrum en onderdeel van het CTO Amsterdam en A-locatie
- in totaal 2 verenigingen
- ca 400 leden

American Football in Amsterdam

- alleen aanwezig in sector West
- in totaal 2 velden
- aanwezig op 2 sportparken: Sloten-Oost en De Eendracht
- in totaal 2 verenigingen
- ca 185 leden

Cricket in Amsterdam

- aanwezig in sector Oost, Zuidoost, West en Zuid; niet in Noord
- in totaal 9 velden
- velden worden in aantal gevallen gecombi-

neerd met voetbal of hockey
- verspreid over 5 parken
- accommodatie van VRA in het Amsterdamse Bos is een A-locatie
- in totaal 6 verenigingen
- ca 430 leden

Atletiek in Amsterdam

- aanwezig in alle sectoren
- in totaal 5 banen en 1 inloopbaan
- 4 banen maken onderdeel uit van een sportpark
- de atletiekbaan in het Olympisch Stadion is een A-locatie
- in totaal 5 verenigingen
- ca 3.500 leden

Watersportvoorzieningen

Amsterdam biedt een grote diversiteit aan watersportvoorzieningen, zowel binnen de stad als aan de rand van de stad. Er zijn 10 roeiverenigingen, 7 kanoverenigingen en 25 watersportverenigingen in Amsterdam. Een aantal van deze verenigingen heeft de afgelopen jaren een beroep gedaan op de 1/3e-regeling om te investeren in de eigen accommodatie.

De Bosbaan met het Olympisch Trainingscentrum, dat in 2014 is opgeleverd, is een A-locatie voor de roeisport. Amsterdam kent een aantal gemeentelijke watersportcentra: roeicentrum Berlagebrug, waarvan de exploitatie is overgedragen aan een particuliere partij, en watersportcentrum Sloterplas. Er zijn plannen om bij Jeugdland in Oost het watersportcentrum verder uit te breiden. Deze is in gemeentelijke handen.

Het aanbod van watersportvoorzieningen in Amsterdam voldoet over het algemeen. Met de aanleg van IJburg is een geheel nieuw gebied ontsloten voor de watersport, dat mogelijkheden biedt voor versterking van de watersport in Amsterdam en ruimte voor andere sporten als kitesurfen. De grachten worden ook steeds meer ontdekt als plek voor watersport, voor evenementen als de City Swim en de Aegon City Sprints, maar ook als domein van kanoërs en de Stand Up Paddlers.

Binnensport

Bij de binnensportaccommodaties wordt afhankelijk van de grootte onderscheid gemaakt tussen sporthallen, sportzalen en gymnastieklokalen. De sporthallen zijn doorgaans 24 x 44 x 7 m of groter, sportzalen hebben een maat van 16 x 28 x 7 m en gymnastieklokalen een standaardmaat van 12 x 21 x 5,50 m, maar zijn vaak ook kleiner.

Doordeweeks worden de hallen en zalen overdag gebruikt voor onderwijsdoeleinden, buurtsport en sportactiviteiten op basis van incidentele verhuur. In de avonduren en het weekend worden de hallen grotendeels gevuld met de zes grootste takken van (georganiseerde) zaalsport: volleybal, basketbal, korfbal, handbal, badminton en zaalvoetbal, in de winter aangevuld met zaalhockey. De zalen bieden vooral onderdak aan diverse kleine sporten.

Daarnaast kent Amsterdam nog aparte binnensportvoorzieningen voor specifieke sporten als bijvoorbeeld de verdedigingssporten, klimmen, squash, denksport, tafeltennis en handboogschieten.

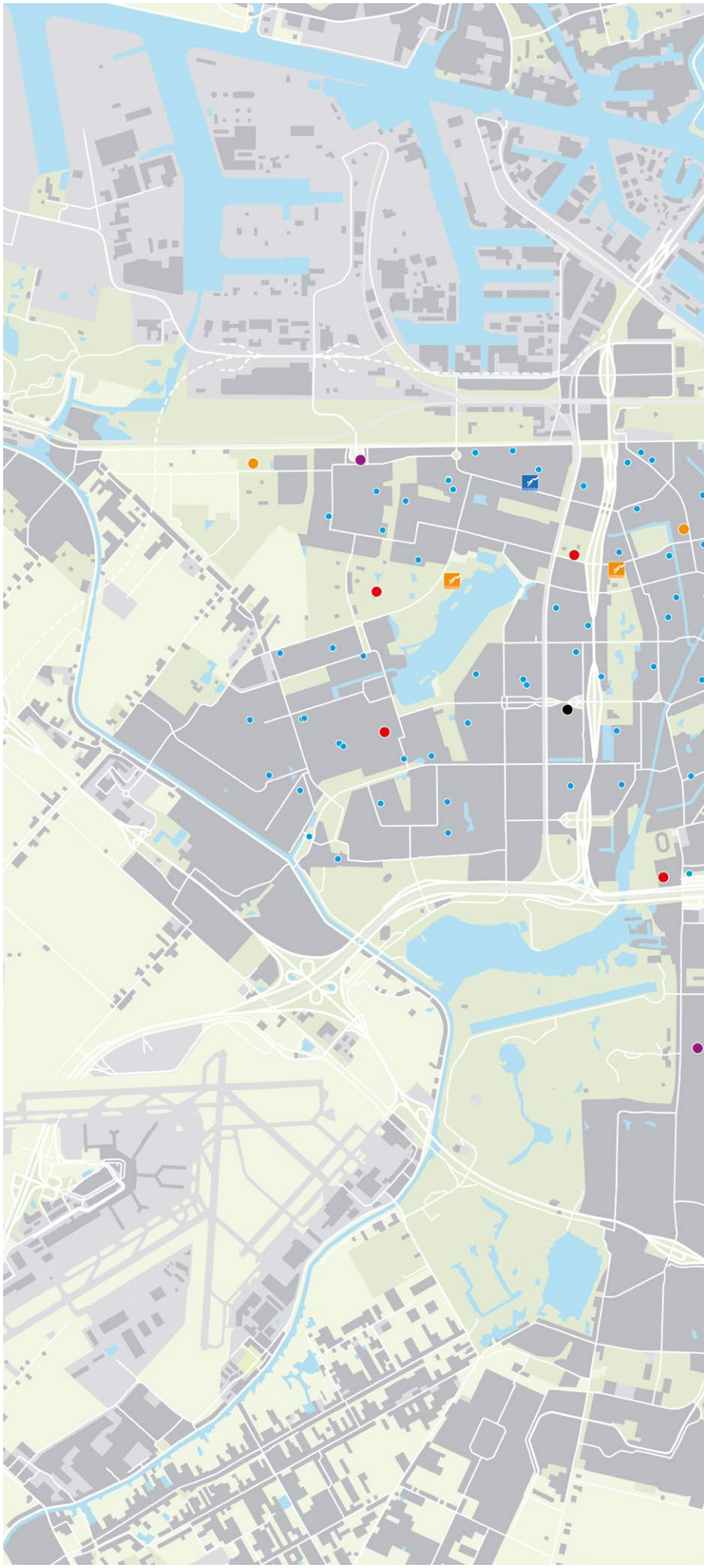

Binnensport

- gymzaal
- sportzaal
- sporthal particulier
- sporthal vereniging
- sporthal gemeente
- sporthal in aanbouw/voorbereiding
- binnenzwembad (incl. zwemscholen)
- buitenzwembad
- binnen- en buitenzwembad

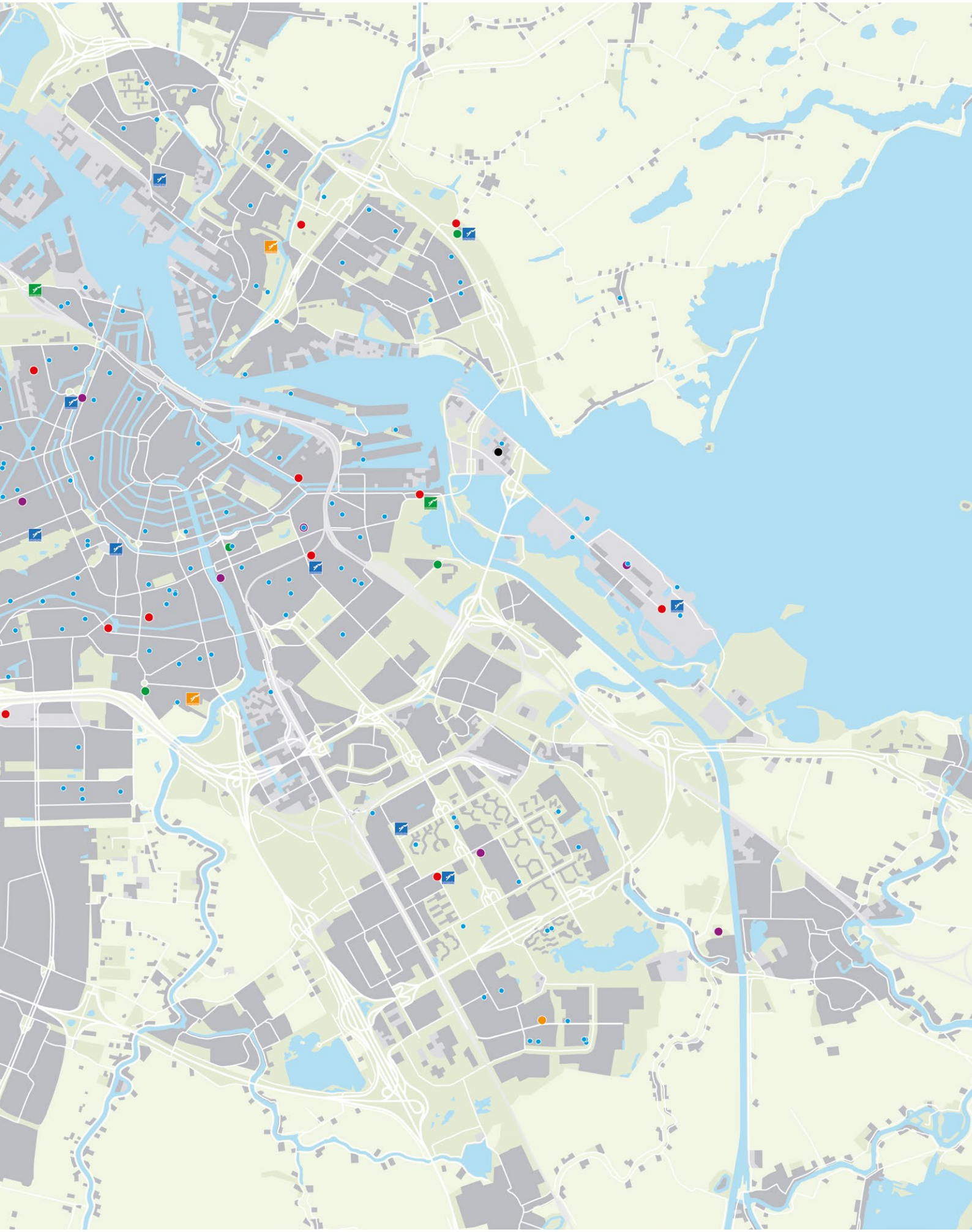

Sporthallen

Er zijn in totaal 29 sporthallen in Amsterdam verdeeld over 23 accommodaties. Een aantal accommodaties huisvesten meerdere sporthallen, zoals de Sporthallen Zuid (3 hallen) en sporthal De Pijp (2 hallen). 23 hallen zijn opgenomen in het verhuursysteem van de gemeente en 6 hallen zijn in beheer van andere partijen, zoals bijvoorbeeld de voorzieningen van het Universitair Sportcentrum/Universum en het Bijlmer Sportcentrum dat door Optisport wordt geëxploiteerd. Deze hallen worden wel mede ingezet voor de verenigingssport.

Verder zijn er nog 9 sportzalen. Sportzalen zijn kleiner dan sporthallen, maar groter dan gymnastieklokalen. Ook deze zijn niet in beheer bij de gemeente, maar ze vangen wel een deel van de benodigde sporthalcapaciteit op.

De prognose van het Sportaccommodatieplan 2006 was gebaseerd op de hallen en zalen, die door Sportservice werden ingedeeld. De prognose toen kwam uit op een tekort tot 2010 van 4 sporthallen. Bij de prognose werd een norm gehanteerd van 1 sporthal op 24.000 inwoners.

Voor het bepalen van de behoefte in de komende 10 jaar is ook weer uitgegaan van die norm. Op basis van deze norm en de ontwikkeling van de bevolking zijn er in 2020 36 hallen nodig en in 2025 37 hallen. Uitgaande van het totale aantal huidige hallen in Amsterdam is dit een tekort van respectievelijk 7 in 2020 en 8 hallen in 2025. West kent op dit moment het grootste tekort: in totaal 5 hallen. Ook Noord, Zuid en Zuidoost kennen een tekort. Daarbij moet aangetekend worden dat een aantal hallen en zalen op dit moment onttrokken wordt aan indeling, waardoor het feitelijk tekort nog groter is. Daarnaast zijn de sportzalen in de berekening niet meegenomen, terwijl deze wel degelijk ingezet worden voor de verenigingssport.

In stadsdeel Zuid is recent een tijdelijke hal neergezet aan de Gustav Mahler-laan, deels ter vervanging van BL46 (voormalig Universitair Sportcentrum aan De Boelelaan) en met name bedoeld voor gebruik door onderwijs. In samenwerking met Amsterdam International Community School (AICS) wordt in stadsdeel Zuid gezocht naar een locatie voor een permanente oplossing, maar deze is nog niet gevonden. In West wordt een nieuwe sporthal gerealiseerd bij de nieuwbouw van het Calvijn met Junior-

College. Deze hal wordt in het najaar van 2015 opgeleverd. Daarnaast worden een nieuwe sporthal en een extra gymzaal gepland bij het IJburg College 2 op Zeeburgereiland. Realisatie staat gepland na de zomer van 2016. Andere concrete plannen voor sporthallen zijn er op dit moment niet. Kansen zijn er wellicht in Noord, in combinatie met nieuwbouw voor het Hyperion, dat in een tijdelijk gebouw gehuisvest is. In het realiseren van nieuwe voorzieningen is het opplussen van gymnastieklokalen tot een sportzaal een optie, zoals bij het 4e Gymnasium in West gebeurt. Daar wordt in 2016 een sportzaal gerealiseerd.

Uitgangspunt bij de realisatie van een nieuwe hal is de samenwerking met onderwijs. Zowel onderwijs als sport dragen bij in de investering en dit helpt bij de realisatie van de sporthal, maar het heeft vooral ook vanuit het oogpunt van efficiënt ruimtegebruik en een betere exploitatie grote voordelen. Onderwijs garandeert een goede benutting van de ruimte overdag. Het betekent wel dat de realisatie van nieuwe sporthallen in de stad afhankelijk is van initiatieven in het onderwijs.

Aandachtspunt bij de bestaande hallen zijn de verenigingshallen. Dit zijn belangrijke voorzieningen voor de binnensport in Amsterdam, maar vaak hebben zij moeite de exploitatie rond te krijgen. Daarnaast is er sprake van achterstallig onderhoud bij een aantal sporthallen.

Gymnastieklokalen

Amsterdam kent een fijnmazig netwerk van gymnastieklokalen in scholen. Een aantal wordt ook na schooltijd gebruikt voor de sport, maar een deel staat leeg na schooltijd. Vaak is dit terug te voeren op problemen met beheer. Ook zijn niet alle gymnastieklokalen geschikt voor bepaalde sporten, omdat ze niet voldoen aan de gewenste afmetingen. Toch is hier lokaal nog veel potentiële sportruimte te winnen. Als trainingsvoorziening voor teamsporten als basketbal en volleybal kunnen ze een deel van de benodigde trainingsruimte in sporthallen en sportzalen opvangen. En bieden ze kansen voor sporten als turnen, vecht- en verdedigingssporten en buurtsportactiviteiten.

Turnen loopt in Amsterdam tegen zijn grenzen door accommodatieproblemen. Een aantal verenigingen heeft al een wachtlijst. Veel verenigingen hebben de ambitie om te groeien, maar kunnen de stap niet maken door het ontbreken van geschikte zaalruimte (zowel het vinden van een nieuwe locatie als uitbreiding op de bestaande locatie), een hoge prijs of prijsverhogingen, de kwaliteit van de accommodatie en het gebrek aan bergruimte voor de gymsport- en turnmaterialen.

Juist de gymsport/turnen is een belangrijke sport voor de jeugd en wordt veelal lokaal beoefend. Het ontbreekt nu vaak aan kleinere, lokale accommodaties van goede kwaliteit met voorzieningen voor de gym- en turnsport. Daarnaast zijn voor een doorstroming naar wedstrijd- en topniveau centrale accommodaties met een (deels) vaste inrichting nodig. Amsterdam kent op dit moment al een aantal toplocaties, zoals Sportcentrum Ookmeer, met als hoofdgebruiker Turnz en de hal van Turnace op Sportpark Sloten. Deze hal wordt door de turnbond KNGU vrijwel wekelijks gebruikt voor wedstrijden. Het betreft een hal in particulier eigendom, die echter in praktijk een belangrijke basissportaccommodatie is voor turnen in Amsterdam. In Noord heeft Tonido recent een nieuwe accommodatie met deels een gymzaal en deels een turnzaal met vrije vloer en vaste opstelling gerealiseerd. Toch is er nog een groot gat tussen dergelijke accommodaties en de andere clubs, die veelal in kleine gymzaaltjes zitten zonder specifieke voorzieningen voor turnen. Met name in Zuid is behoefte aan een dergelijke accommodatie.

De turnverenigingen hebben behoefte aan enerzijds een aantal gymzalen met goede voorzieningen direct in de buurt en anderzijds een grotere gemeenschappelijke voorziening met een (deels) vaste opstelling die door wedstrijdturners gebruikt kan worden. Door aan te sluiten bij nieuwbouwplannen of renovaties van bestaande gymnastieklokalen kan werk met werk gemaakt worden. Het geschikt maken van de gymzalen voor turnen vraagt om een extra investering. Wat de benodigde investering is zal verschillen per locatie.

Voor de gemeenschappelijke voorziening kan wellicht aangesloten worden bij de ontwikkeling van nieuwe sporthallen, zoals op Zeeburgereiland.

Hier liggen ook kansen voor de vecht- en

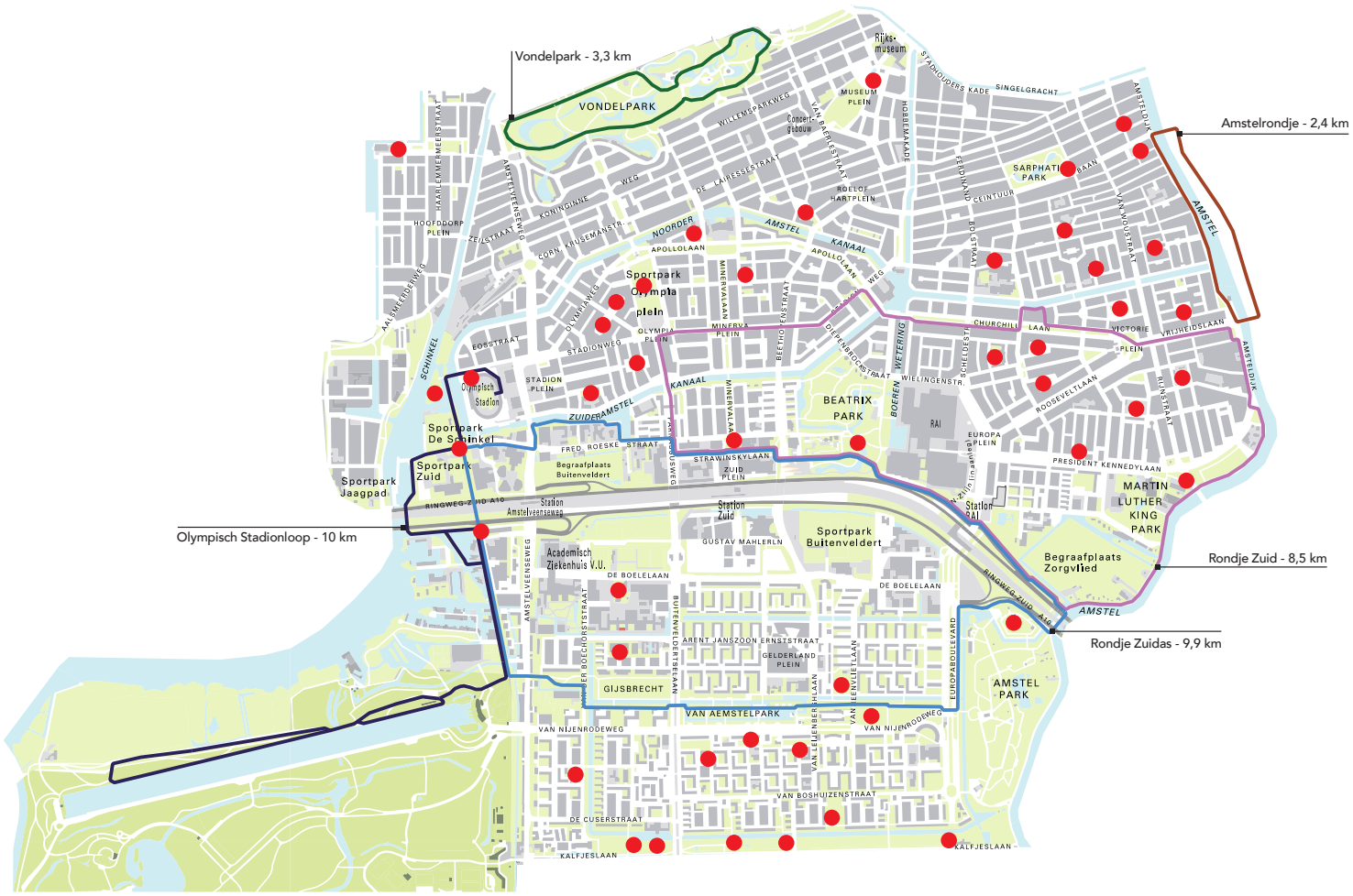

In stadsdeel Zuid is de laatste jaren veel geïnvesteerd in sport in de openbare ruimte, zoals in toestellen voor bootcamp op de Sportas en de markering van het Rondje Zuidas. De kaart geeft een beeld van de openbare sportplekken en bekende routes in het stadsdeel.

verdedigingssporten. De populariteit van deze sporten neemt toe. Vechtsporten staan op de 9e plek in de Sportmonitor 2013 en het aandeel is sinds 2009 bijna verdubbeld. Bij de jeugd van 6-12 jaar en bij jongens onder de 18 is het de 3e sport. De vecht- en verdedigingssporten zijn vaak gevestigd in kleinschalige voorzieningen in de buurt, maar hebben vaak te kampen met een gebrek aan goede voorzieningen. Dat geldt met name voor West en Zuidoost.

Zwembaden

Er zijn in Amsterdam 10 gemeentelijke zwembaden, waarvan 2 buitenbaden, 4 binnenbaden en 4 combinatie-baden. Daarnaast zijn er 6 particuliere zwembaden, die ingezet worden voor zwemles.

Het Sportaccommodatieplan uit 2006 liet zien dat er voldoende overdekt zwemwater is in de hele stad, maar dat de geografische verdeling niet goed is. In de sector Oost, met name op IJburg werd toen een behoefte voorzien van 1100m2 extra in 2020. Afgezien van het nieuwe doelgroepenbad bij het De Miranda-bad, is er de afgelopen jaren in de stad geen overdekt zwemwater toegevoegd. Wel zijn er renovaties (De Mirandabad) uitgevoerd en is vervangende nieuwbouw (van Floraparkbad naar Noorderparkbad) in gerealiseerd. In stadsdeel Noord is het doelgroepenbad van het Ronald McDonald Centre gerealiseerd. Dit is een particuliere voorziening.

Stadsdeel Oost heeft aan de hand van geactualiseerde bevolkingsprognoses de behoefteprognose bijgesteld naar een behoefte van 700m2 extra in 2020. Dat is circa één 25 meter-bad en een kleiner instructiebad. Deze behoefte heeft met name betrekking op elementair zwemonderwijs aan kinderen en daarmee dus heel specifiek op prime time momenten. Dat maakt de exploitatie van een zwembad moeilijk. Er zijn wel exploitanten op de markt die voor eigen rekening en risico zo'n zwembad willen ontwikkelen, echter zonder ruimte voor maatschappelijke doelgroepen en/of verenigingen die lagere tarieven betalen.

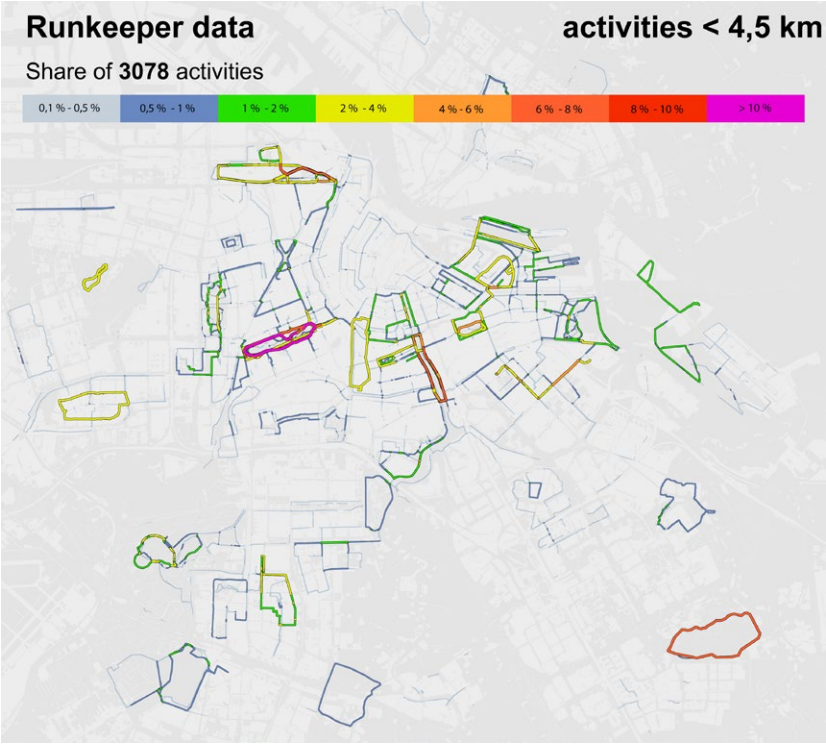

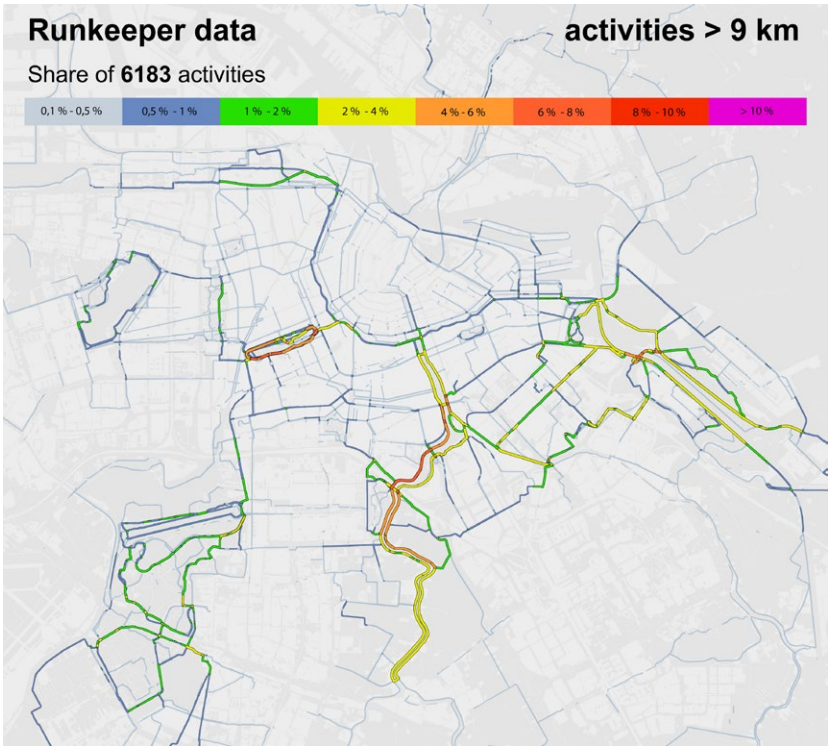

Door gebruik te maken van data uit apps als Strava en Runkeeper kan beter inzicht gekregen worden in de meest gebruikte routes in de stad. Dit geeft een beter begrip van het gebruik van de openbare ruimte en op basis hiervan kunnen plannen gemaakt worden voor aanpassingen en versterkingen van routes. In het onderzoek Running Amsterdam van de Universiteit van Wageningen wordt deze onderzoeksmethode toegepast. De kaarten laten de eerste voorlopige resultaten zien van de analyses en geven aan welke routes in de stad gebruikt worden voor afstanden tot 4,5 km en voor afstanden groter dan 9 km.

Hiervoor zou de gemeente toch, ook in zo'n particulier zwembad een (structurele) exploitatiebijdrage moeten verstrekken zoals dat in de andere zwembaden ook gebeurt.

Sport in openbare ruimte

De Sportmonitor 2013 laat duidelijk zien dat steeds meer mensen op eigen tijd en plaats sporten. Vaak doen ze dit op eigen gelegenheid of samen in een groep, maar buiten het verband van een vereniging. Veel van deze sporters maken gebruik van de openbare ruimte. Dit zal de komende jaren alleen maar meer worden. Dit betekent ook dat de behoefte aan plekken, zoals bijvoorbeeld de bekende trapveldjes als de fitness-stations, en routes in de stad groter wordt.

Sportvoorzieningen in de openbare ruimte nemen een aparte plaats in in het sportaanbod in de stad. Ze vallen niet onder de basissportvoorzieningen, maar toch is er de laatste jaren in geïnvesteerd door de stadsdelen. Dit gebeurde vaak incidenteel, afhankelijk van prioriteiten en beschikbare budgetten. De aanleg en het beheer is binnen veel stadsdelen belegd bij de afdeling Beheer Openbare Ruimte. De keuze van plekken en routes kan het beste gekoppeld worden aan lokale initiatieven. Bij de nieuwe investeringen in plekken en routes in de openbare ruimte kan stedelijk gezien geleerd worden van de ervaringen die binnen stadsdelen zijn opgedaan.

Door gebruik te maken van data uit apps als Strava en Runkeeper kan beter inzicht gekregen worden in de meest gebruikte routes in de stad. Dit geeft een beter begrip van het gebruik van de openbare ruimte en op basis hiervan kunnen plannen gemaakt worden voor aanpassingen en versterkingen van routes. Twee studenten van de Universiteit van Wageningen doen hier nu in hun afstudeeronderzoek Running Amsterdam de eerste ervaringen mee op.

Urban sports

Een bijzondere groep sporters die gebruik maakt van de openbare ruimte zijn de urban sporters. Skateboarden, bmx-en, inlineskaten, maar ook boulderen en parcours zijn voorbeelden van urban sports. Urban sporters zijn voor de beoefening van hun sport juist aangewezen op de gebouwde stedelijke omgeving. De populariteit van deze sporten neemt toe. Schatting is dat

op dit moment bijna 60.000 Amsterdammers[8] aan urban sports doen. Amsterdam heeft onvoldoende multifunctionele voorzieningen voor het beoefenen van urban sports. Ook de huidige voorzieningen voldoen niet allemaal even goed en maar een klein deel wordt intensief gebruikt. Om de sport een goede plek in de stad te geven zou in de nieuwe bestuursperiode minimaal één urban sportszone gerealiseerd moeten worden. Voor een urban sportszone met internationale aantrekkingskracht is een minimaal oppervlak van 3500m2 verharde ondergrond vereist. Op dit moment wordt een locatie op Zeeburgereiland onderzocht.

Na sluiting van het overdekte Skatepark in Noord is er bovendien behoefte aan een nieuwe overdekte voorziening, zodat in combinatie met het outdoor-park het jaar rond gesport kan worden. Er zijn plannen voor een doorstart van het Skatepark, en daarnaast zijn er initiatieven voor indooraccommodaties voor free running in combinatie met andere sporten. Dit zijn particuliere initiatieven die een investeringsbijdrage van de gemeente vragen, maar zelfstandig hun accommodatie exploiteren. Daartoe wordt een kostendekkend exploitatiemodel als voorwaarde gevraagd voor een investeringsbijdrage.

Unieke voorzieningen

Amsterdam kent unieke sportvoorzieningen en -plekken. Uniek vanwege het aanbod, de locatie en de historie, uniek voor Amsterdam, maar in de meeste gevallen ook voor Nederland en soms zelf internationaal. Bij een aantal van deze voorzieningen zijn de komende jaren ontwikkelingen te verwachten, die al dan niet ook om investeringen vragen.

Het Olympisch Stadion is een icoon voor de Nederlandse sport en vormt de portal van het Sportas gebied. Vanwege zijn gunstige ligging hebben het stadion en haar omgeving veel internationale allure en potentie. Het stadion heeft zelf de afgelopen 10 jaar een brede productenmix ontwikkeld, zoals de organisatie of het faciliteren van (maatschappelijke) evenementen, het huldigen en eren van topsporters en het beheer van het Rijksmonument. Daarnaast is atletiekvereniging Phanos gehuisvest in het stadion.

De exploitatie van het stadion is onder andere in het geding gekomen door het wegvallen van de bijdragen van NOC*NSF en de Lotto en vanaf 2018 van Bouwinvest. Voor de korte termijn (2015 en 2016) is de gemeente met het stadion in gesprek over een oplossing om de dekking van de exploitatie rond te krijgen, met als voorwaarde dat er in deze jaren ruimte is voor maatschappelijke evenementen, sportschooldagen en Phanos in het Olympisch Stadion.

In overleg met de betrokken partijen wordt er tegelijkertijd gezocht naar een lange termijn oplossing (vanaf 2017) voor het Olympisch Stadion. Daarbij gaat het om de keuze of het stadion de ingezette groei naar een evenementenlocatie van internationale allure met een brede productenmix kan doorzetten. Er wordt onderzocht hoe de huidige situatie geoptimaliseerd kan worden en wat de omvang zou zijn van kosten voor inspanningen van het Stadion met een voor de stad maatschappelijke waarde. Inzet daarbij is tevens het stimuleren/ondersteunen van het stadion bij het zoeken naar nieuwe financiers die de exploitatie kunnen ondersteunen.

De Jaap Edenbaan kent de hoogste bezoekcijfers van Nederland. Gelet op de populariteit van schaatsen is niet de verwachting dat dit de komende jaren zal veranderen. De ijshal is aan het eind van zijn levenscyclus. Stichting Jaap Eden IJscomplex werkt plannen uit om de hal te vervangen. Belangrijk hierbij is of de bouw van een nieuw ijscomplex in Almere al dan niet doorgaat. Als dit in Almere gerealiseerd wordt zal dit invloed hebben op de omvang voor wat betreft toeschouwerscapaciteit van de nieuwe Jaap Eden ijshal. Er valt nu nog weinig te zeggen over de benodigde investering en dekking voor de nieuwe ijshal. Dat wordt in de verdere uitwerking meegenomen. Op dit moment worden ook plannen ontwikkeld om gedurende de ijsloze zomerperiode het complex intensiever te gaan gebruiken. Mogelijk is urban sports hier inpasbaar.

Het Velodrome en het wielercircuit Sloten zijn eigendom van de gemeente. De exploitatie van het stadion is sinds 2015 in handen van

[8] Schatting gebaseerd op gegevens van het Nationaal Sportonderzoek, het rapport 'Sporten op de grens' van het Mulier instituut en het CBS.

een nieuwe stichting Wielerbaan Amsterdam, voorlopig voor één jaar. Samen met stadsdeel Nieuw-West werkt de rve Sport en Bos aan een business case en een voorstel om de exploitatie van 1-1-2016 structureel mogelijk te maken. De wielerbaan zelf dient te worden vervangen. De business case voor de exploitatie van het Velodrome zal worden opgesteld binnen de kaders van de ontwikkeling van de Kop van Sportpark Sloten, waarbij tevens de naastgelegen Turn- en Judohal (eigendom van de exploitant van het Velodrome) wordt betrokken,

Om de fulltime programma's binnen het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) optimaal in te kunnen zetten en uit te breiden zijn de komende jaren investeringen nodig in een aantal sportaccommodaties. In 2015 is een high performance gym gerealiseerd in het Sloterparkbad. Daarnaast heeft Amsterdam concrete plannen voor de vestiging van een Olympisch Trainingscentrum voor Judo (begin 2015 is aan de Judobond een bid uitgebracht) op de Sportas, bij Zuiver (voormalig Spa Zuiver).

Bij de Bosbaan is in 2014 de uitbreiding van Olympisch Trainingscentrum (OTC) van de Koninklijke Nederlandse Roeibond (KNRB) gerealiseerd. Met het OTC heeft de KNRB de beschikking over een topvoorziening. Het versterkt de positie van de Bosbaan als internationale toplocatie. Ook het bondsbureau is hier inmiddels gevestigd.

Met het oog op de EK Hockey 2017 ontwikkelt de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) op dit moment plannen voor renovatie en optimalisatie van het Wagener-stadion. De KNHB vraagt de gemeente Amsterdam om cofinanciering voor de renovatie van het stadion.

De Sportas is als speciaal project opgenomen in het Sportplan en is een uitwerking van de Structuurvisie van Amsterdam. Het is een belangrijk project voor sport en sportaccommodaties in Amsterdam. Het kan gezien worden als een inspirerende locatie voor de stad en als best practice voor (top) sportaccommodaties en kleinschalige sportvoorzieningen. Het heeft daarnaast als doel de komende jaren in samenwerking met alle betrokken partijen de Sportas nog duidelijker te positioneren als sportgebied.

Het project draait volop en de eerste resultaten zijn zichtbaar. Zo zijn er hardlooproutes, bootcamp-voorzieningen en watertappunten gerealiseerd en is een Wi-Fi-netwerk aangelegd. In samenwerking met de organisatie van de WK Roeien 2014 en de gemeente Amsterdam is een fundering aangelegd voor de tribune bij het finishterrein van de Bosbaan. Op deze fundering kan een permanente duurzame groene tribune aangelegd worden. In samenwerking met de eigenaresse en de gemeente is een nieuwe brug en toegang naar Manege Nieuw Amstelland gerealiseerd, wat heeft geleid tot een versterking van deze voorziening en een betere aansluiting op de Sportas. Door inspanning van het programmateam wordt de verbreding van de onderdoorgang onder de A10 bij het Piet Kranenbergpad nu meegenomen in de scope van het Zuidasdok en wordt gezamenlijk met onder andere de Stadsregio gewerkt aan een plan voor de verbetering en verbreding van de route die de Sportas verbindt met Amsterdam en Amstelveen. Niet alleen de gemeente, maar ook het bedrijfsleven en particulieren, al dan niet in samenwerking met de gemeente, investeren in het gebied. Een aantal sportgerelateerde bedrijven heeft zich gevestigd in het gebied of heeft concrete plannen om naar de Sportas te verhuizen.

De Sportas is niet een project met een specifieke einddatum. Het is een transformatieproject, waar binnen kaders ruimte moet worden geboden voor ontwikkeling. Het programmateam Sportas werkt hierbij in samenspraak met het transformatieteam van het stadsdeel Zuid. Een aantal zaken vinden plaats op de korte termijn, maar sommige ontwikkelingen vragen om een lange adem. Continuïteit en een blijvende inzet van alle betrokken partijen is van groot belang voor het slagen van het project.

1. Velodrome

2. Bosbaan

3. Sportas

4. Wagener stadion

5. Olympisch Stadion

6. Jaap Edenbaan

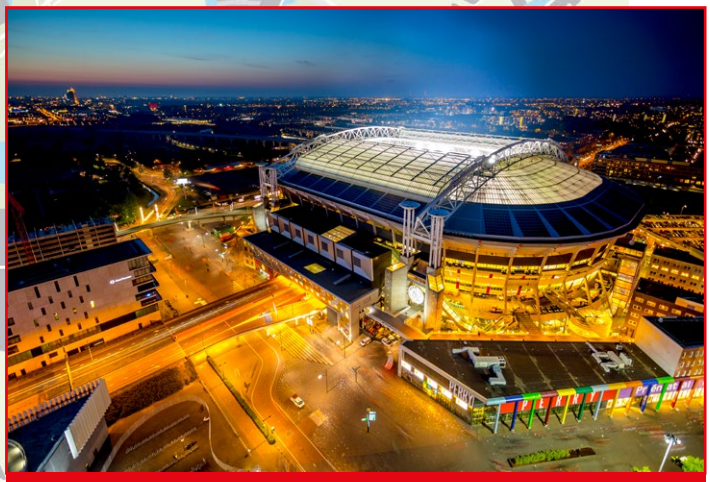

7. Amsterdam ArenA

Colofon

Uitgave	Gemeente Amsterdam Afdeling Sport Postbus 1840, 1000 BV Amsterdam T: 020 2518236 E: sport@amsterdam.nl Amsterdam.nl/sport
Datum	April 2015
Foto's	Bastiaan Heus (p 45), Edwin van Eis (p 4, 13, 18, 23, 38), Electric Run Nederland (p 27), George Maas (p 24), Janus van den Eijnden (p 2, 16), Jeroen Hogenboom (p 12), Jeroen Overbeeke (p 8, 45), Jorrit Lousberg (p 45), KNHS Concordia (p 24), Marijke Mooy (p 11, 44), Mirande Phernambucq (p 44), Peter Schoonen (p 44)
Foto voorzijde	KNLTB
Artist Impression	LG Ontwerp en Realisatie (p 26)
Kaarten	Mart Reiling en Thijs Dolders (p 41), Jurjen Tjallema en Jeroen Hofman (p 40)
Eindredactie	Nelleke Penninx Krista Westerbos
Ontwerp	Bart de Vries Ronald Rijntjes